

PROCJENA KREDITNE SPOSOBNOSTI I ODOBRAVANJE KREDITA PODUZETNICIMA NA PRIMJERU IMEX BANKE D.D.

Čalo, Marta

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:124:027405>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-25**

Repository / Repozitorij:

[REFST - Repository of Economics faculty in Split](#)

**SVEUČILIŠTE U SPLIT
EKONOMSKI FAKULTET**

DIPLOMSKI RAD

**PROCJENA KREDITNE SPOSOBNOSTI I
ODOBRAVANJE KREDITA PODUZETNICIMA
NA PRIMJERU IMEX BANKE D.D.**

Mentor:

Prof. dr. sc. Ljiljana Vidučić

Student:

Marta Čalo

Split, rujan, 2021.

SADRŽAJ

1. UVOD	3
1.1. Problem istraživanja	3
1.2. Predmet istraživanja	4
1.3. Cilj istraživanja	5
1.4. Metode istraživanja	6
1.5. Istraživačka pitanja	6
1.6. Doprinos istraživanja	7
1.7. Sadržaj i struktura rada	8
2. 92.1.	Financiranje i vrste financiranja
9	
2.2. Što je kredit ?	12
2.3. Vrste kredita	15
3. 163.1.	Vrste kreditnog rizika
18	
3.1.1. Rizik likvidnosti	19
3.1.2. Kamatni rizik	20
3.1.3. Operacijski rizik	20
3.1.4. Kreditni rizik	213.1.5.
Rizik solventnosti i valutni rizik	23
3.2. Upravljanje kreditnim rizikom	25
4. 294.1.	Procjena kreditne sposobnosti
29	
4.2. Financijski pokazatelji	30
4.3. Metode procjene kreditne sposobnosti	34
4.4. Uvjeti za odobravanje kredita	38
5. 405.1.	Opći podaci o IMEX banci
40	
5.2. Kreditna aktivnost u IMEX banci	43
5.3. Rezultati intervjua	46
6. ZAKLJUČAK	52
LITERATURA	54
POPIS TABLICA GRAFIKONA I SLIKA	57
SAŽETAK	59
SUMMARY	59

POPIS SLIKA

Slika 1: Proces financiranja poduzeća	11
Slika 2: Temeljni rizici u poslovanju banke	18
Slika 3: Imex banka d.d.	40
Slika 4: Organizacijska shema Banke na dan 31.12.2020.	42
Slika 5: Struktura udjela pojedinih pozicija aktive na dan 31.12.2020.	43

POPIS TABLICA

Tablica 1: Podjela kredita	15
Tablica 2: Pokazatelji likvidnosti	31
Tablica 3: Pokazatelji zaduženosti	32
Tablica 4: Pokazatelji aktivnosti	32
Tablica 5: Pokazatelji ekonomičnosti	33
Tablica 6: Pokazatelji profitabilnosti	33
Tablica 7: Pokazatelji investiranja	34

1. UVOD

1.1. Problem istraživanja

U današnjem svijetu poduzetništvo iziskuje obilje znanja, vremena, energije i vještina, no najvažnije su stavke zapravo financijska sredstva potrebna za pokretanje, održavanje i daljnje širenje tog poslovanja. Ako poduzetnik ne može prikupiti dovoljno sredstava, obratit će se drugim kanalima financiranja. Tvrtke prikupljaju sredstva na mnoštvo načina: interno, izdavanjem vlastitog kapitala ili eksterno putem banaka ili drugih financijskih institucija. U ovom slučaju najčešće je rješenje dobiti bankovni kredit od određene banke pod posebnim uvjetima i platiti kamate na korištenje kredita.¹ Krajem srpnja 2020. krediti poslovnih subjektima iznosili su 271,3 milijarde kuna, što predstavlja na mjesečnoj razini smanjenje od 0,4% već drugi mjesec zaredom, te povećanje od 7,5% u odnosu na srpanj prošle godine.²

Odluka o kreditiranju određene tvrtke vrlo je kompliciran proces za svaku banku, jer je planove poduzetnika koji traži zajam ponekad teško provesti. Međutim, sveprisutni problem između zajmodavaca i tražitelja kredita je u asimetričnim informacijama, jer zajmodavac ima manje informacija o mogućnostima i aktivnostima ulaganja nego sami zajmoprimci. S obzirom na to da je njezinu profitabilnost teško dokazati, te da banka može jamčiti otplatu, banka je usvojila stroge politike pri odabiru klijenata i uvjete koje mora ispunjavati za kredite. Stoga zajmodavac ili banka moraju koristiti aktivnosti provjere i praćenja kako bi prikupili što je moguće pouzdanije podatke o statusu poslovnog subjekta i njegovim mogućnostima: upravo se time bavi funkcija upravljanja kreditnim rizikom bankovnog društva.³

Iako se uloga banaka nedavno promijenila, jedna od najvažnijih funkcija još uvijek je odobravanje kredita. Međutim, zajmovi dani većini banaka čine polovicu ili većinu imovine, te između polovice i do dvije trećine prihoda. Uza sve to rizici bankarske industrije podložni su koncentriranju u kreditnom portfelju. Shodno tome nije čudno da se uzroci financijskih problema banaka često moraju tražiti u kreditima koji se ne mogu vratiti zbog lošeg upravljanja, loše kreditne politike ili neočekivanog gospodarskog razvoja. Taj je trend osobito izražen u razdoblju od financijske krize 2008. godine.⁴

¹ Nikolić, N., Pečarić, M. (2006.): Osnove monetarne ekonomije, Naklada Protuđer, Split, str. 5

² Izvor (Internet; 10.09.2020.): <https://lider.media/poslovna-scena/hrvatska/ukupni-krediti-poslovnih-banaka-krajem-srpnja-271-3-milijarde-kuna-133035>

³ Ribić, D. (2011.): Procjena kreditnog rizika, Praktični menadžment, Vol. II, br. 2, dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/107062>, str. 107.-114.

⁴ Hanić, A., et al. (2013.): Scoring Models of Bank Credit Policy Management, Economic Analysis, Vol. 46, No. 1-2, dostupno na: https://www.researchgate.net/publication/302585433_Scoring_Models_of_Bank_Credit_Policy_Management str. 12.-27.

Uzevši u obzir spomenuto, vidljivo je da banke nisu zainteresirane za prisilnu naplatu kredita. Kako bi provele odgovarajuće politike odobravanja kredita, nacionalna i nadnacionalna tijela utvrdila su minimalna načela za upravljanje kreditnim rizikom. Oni također uključuju jasne postupke i pravila odobravanja kredita, upravljanje kreditom i sustavni interni nadzor kreditnih rizika, a sve je to kontinuirano praćenje kreditne sposobnosti klijenata i analiza mogućnosti naplate potraživanja.⁵

Kreditni rizik prikazuje se kao mogućnost gubitka u kreditnim transakcijama, što u osnovi ukazuje na to kako kupac nije dovršio ili nije izvršio dospjele financijske obveze pravodobno.⁶ Kada dužnik ili izdavatelj financijske imovine nije u mogućnosti platiti kamate ili vratiti glavicu u skladu s uvjetima ugovora o zajmu, banka u ulozi ulagača ostvaruje financijski gubitak što će još utjecati na likvidnost banke. Banke se želi osigurati, pa će pri procjeni kreditne sposobnosti zajmoprimca usvojiti stroge kontrole i provjere. U praksi takvi postupci uključuju puno papirologije i dokumenata, zahtijevaju više vremena i produljuju vrijeme za odobravanje zahtjeva za kredit.⁷

1.2. Predmet istraživanja

Trenutna ekonomska situacija u RH uzrokovana pandemijom u svijetu, procesom globalizacije i dugogodišnjom recesijom gospodarstva rezultirala je padom broja osnivanja poslovnih subjekata za 13,3 posto u odnosu na 2018 godinu.⁸ Što se tiče kredita poslovnim subjektima, krajem srpnja iznosili su 85,6 milijardi HRK, što je smanjenje od 720,3 milijuna HK USD ili 0,8% u odnosu na prethodni mjesec. S druge strane, godišnja razina povećana je za 4 milijarde kuna, odnosno 4,9%.⁹ Poslovni subjekti mogu dobiti financijska sredstva iz različitih izvora, no najraširenija praksa su i dalje bankovni krediti, pa je kreditna sposobnost od svih vrlo važna. Svrha ovog istraživanja je pokazati kreditnu sposobnost bankarskog sektora

⁵ Ercegovac, R. (2016.): Teorija i praksa bankovnog menadžmenta, Sveučilište u Splitu – Ekonomski fakultet, Split.

⁶ Gregurek, M., Vidaković, N. (2011.): Bankarsko poslovanje, Effectus, Zagreb str. 349.

⁷ Greuning, H., Brajović Bratanović, S. (2006.): Analiza i upravljanje bankovnim rizicima: 2. izdanje, MATE, Zagreb, str. 258.

⁸ Izvor (Internet; 12.9.2020.): <https://www.poslovnih.hr/hrvatska/putem-hitrohr-u-2019-otvoreno-133-posto-manje-trgovackih-drustava-i-obrta-nego-2018-361371>

⁹ Izvor (Internet;12.09.2020.) : <https://www.poslovnih.hr/trzista/kreditiranje-i-drugi-mjesec-zaredom-oslabilo-4249749>

na primjeru Imex banke, te nastojati prezentirati njene uvjete i pravila davanja kredita tvrtkama koji su potrebni za početak, te kako bi se održavao kontinuitet poslovanja.

Kreditna procjena jedan je od najvažnijih prethodnih procesa informiranja. O njoj ovisi kvaliteta potraživanja, odnosno kvaliteta portfelja i imovine bankovnih kredita.¹⁰ Predmet ovog istraživanja bit će analiza politika i procedura odobravanja kredita koje koristi Imex banka d.d. Pogodno za poslovnu klijentelu u Republici Hrvatskoj. Bolje rečeno, odredite koje su informacije banci potrebne za analizu financijskih izvještaja i kako ih tumačiti da bi se utvrdila kreditna sposobnost klijenta i sposobnost zaduživanja.

Iako ne možemo očekivati dobivanje određenih informacija o statističkim modelima i njihovoj točnosti u procjeni kreditne sposobnosti zbog poslovnih tajni, namjera je prikupiti opće informacije putem intervjua sa djelatnikom banke radi razumijevanja internih politika i procedura odobravanja kredita.

1.3. Cilj istraživanja

Kreditna politika svake banke je drugačija. Međutim, u poslovanju svake banke postoje posebni postupci za ocjenu kreditnih zahtjeva. Svrha ovog rada je uglavnom pružiti poslovnim korisnicima informacije o ocjeni kreditnih zahtjeva te objasniti postupke i uvjete za odobravanje kredita na primjeru Imex banke. S teorijskog gledišta, cilj je istražiti teorijske aspekte kreditnog rizika i vjerodostojnosti te dati odgovore na osnovna pitanja, proučiti ocjenu kreditnih zahtjeva i potrebne dokumente. Kreditni rizik i kreditna sposobnost će se pojmovno definirati, potom će se objasniti oblici mjerenja metoda kreditnog rizika i sposobnosti te na kraju opisati odnos između kreditne politike i upravljanja rizikom. S empirijskog stajališta, cilj je pružiti pregled kreditne politike Imex banke dd i pomoću ovog primjera pokušati utvrditi kako danas izgleda proces odobravanja kredita poslovnim subjektima u Republici Hrvatskoj. Pod procedurom odobravanje kredita smatra se zaprimanje kreditnog zahtjeva, procjena i analiza tih zahtjeva, zatim procedure odobrenja ili odbijanja do kriterija raspodjele potencijalnog kredita.

1.4. Metode istraživanja

¹⁰ Jakovčević, D. (2000.): Upravljanje kreditnim rizikom u suvremenom bankarstvu, TEB, Zagreb str. 119.

Metode rada pomažu nam pokazati rezultate znanstvenih istraživanja. Moraju biti pouzdane, ekonomične i primjenjive. Preporučuje se odabir nekoliko komplementarnih ili različitih metoda kako bi se uklonila mogućnost odstupanja ili pogreške.¹¹

Znanstvene metode koje će se koristiti u ovome radu su sljedeće:

- a) Metoda indukcije - proces donošenja zaključaka o općim sudovima kroz analizu pojedinačnih činjenica i izvođenje općih zaključaka iz opažanja konkretnih slučajeva
- b) Metoda dedukcije - postupak zaključivanja koji donosi posebne i pojedinačne zaključke iz redovnih sudova.
- c) Metoda klasifikacije - najjednostavnija znanstvena metoda označava kako je opći pojam potpuno podijeljen na posebne pojmove u okviru opsega pojma.
- d) Metoda kompilacije - proces sastavljanja teorijskog dijela rezultata tuđeg znanstvenoistraživačkog rada, odnosno zapažanja, stavovi, zaključci i spoznaje drugih koji će biti u službi sastavljanja teorijskog dijela.
- e) Metoda sinteze - proces znanstvenog istraživanja sastavljanja jednostavnih misaonih struktura u složene strukture, te spajanjem dijelova ili elemenata u cjelinu.
- f) Metoda konkretizacije i apstrakcije integrirat će važne elemente realizacije istraživanja.¹²

1.5. Istraživačka pitanja

Već spomenuta metoda intervjuiranja kao usmena anketa poslužit će u prikupljanju podataka i informacija sa ciljem uporabe istih u znanstvene svrhe. Saznat će se koliko je komplicirana procedura, koliko je razvijen sustav, koji su otežavajući uvjeti odobrenja kredita, itd...

U svrhu ostvarenja cilja istraživanja postavljaju se sljedeća pitanja koja se odnose na mala poduzeća i obrte:

1. Koje sve bankarske kredite Imex banka ima u ponudi za poduzetnike?
2. Kako podnijeti zahtjev za kredit?
3. Koji uvjet je najvažniji za dobivanje kredita?
4. Kako izgleda procedura odobravanja?

¹¹ Izvor (Internet; 10.09.2020.): <https://bs.wikipedia.org/wiki/Metodologija>

¹² Zelenika, R. (2000.): Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog djela, Sveučilište u Rijeci – Ekonomski fakultet, Rijeka, str 313.-377.

5. Koji su razlozi odbijanja financiranja i postoji li glavni razlog?
6. Jesu li krediti fizičkim osobama manje rizični nego krediti pravnim osobama? Ukoliko da, je li Imex banka sklonija kreditiranju fizičkih osoba?
7. Postoji li razlika u procjenama kreditnih zahtjeva s obzirom na podnositelja zahtjeva kredita?
8. Kako se Imex banka razlikuje od konkurencije glede pogodnosti kreditiranja?
9. Je li ova situacija s pandemijom promijenila pravila, procedure i uvjete u pogledu kreditiranja u Imex banci?
10. Koliko je Imex banka uspješna u odobravanju kredita? Je li novonastala situacija sa Covid19 utječe i na kreditne sposobnosti kao i odobravanje kredita?

1.6. Doprinos istraživanja

Od presudne važnosti je informiranost poslovnih subjekata u pogledu mogućnosti financiranja odnosno pribavljanja uvjeta za kredit. Neke od tih informacija su: koliki iznos im može biti odobren te pod kakvim uvjetima, za kakav oblik kredita su kvalificirani, koja procedure treba proći prilikom zahtjeva za kredit ili ukoliko se dobije odobrenje. Odgovori na ova postavljena pitanja bit će zanimljivi svima koji razmišljaju o pokretanju posla, ili u smislu proširenja poslovanja, obrta tvrtke ili nekog novog ulaganja i sl.

S ovim radom uvelike bi se pridonijelo boljoj informiranosti i razumijevanju procedura, pravila te procjene kreditne sposobnosti klijenta određene banke, naročito preko metode intervjua gdje bi se došlo do informacija iz unutarnjeg poslovanja.

1.7. Sadržaj i struktura rada

Ovaj diplomski rad će zajedno s uvodom i zaključkom imati šest poglavlja. Uvodno poglavlje opisuje će problem i predmet istraživanja, ciljeve istraživanja, te uz metode korištene u radu, prezentira istraživačka pitanja te postavlja doprinos istraživanju.

Nakon uvodnog dijela proučava se pojam i važnost kredita kao izvora financiranja. Treći dio donosi pojmovno razgraničenje te klasifikaciju kreditnog rizika, te tehnike kojima se kreditor služi. Četvrto poglavlje prezentira kreditnu sposobnost, te donosi definiciju i procjenu iste. Nakon teorijskog dijela slijedi empirijski koji će sačinjavati peto poglavlje. Za početak navesti će se opći podaci Imex banke, zatim će se dati kratak pregled kreditne aktivnosti te postupak procjene kreditne sposobnosti. Konačno, prezentiraju se i vrednuju rezultati intervjua odnosno odgovorima na glavna pitanja ovog rada postavljena zaposleniku Imex banke. Posljednje poglavlje predstavlja zaključak koji iznosi konačna mišljenja, razmatranja i stajališta, te se sumiraju i rezimiraju stavovi i spoznaje izneseni u radu. Konačno se završava sa literaturom, popisom tablica, slika, grafikona i sažetkom na hrvatskom i engleskom jeziku.

2. POJAM I VAŽNOST KREDITA KAO IZVORA FINANCIRANJA

Kredit je temeljni segment poslovanja banke odnosno temeljna usluga koju banka obavlja. S pravom je pokrenuo neka pitanja o kreditu, osobito o njegovoj ulozi u gospodarskom životu. U današnje vrijeme, bilo u privatnom ili poslovnom životu, krediti su neizostavan faktor. Problem samofinanciranja ili nemogućnost samofinanciranja dovodi do rješenja, a to je posuditi financijsku instituciju. Nažalost, danas je doba u kojem je gotovo nemoguće ući u poslovni svijet, pokrenuti bilo koji posao ili postići svoje ciljeve bez potrebe za kreditom. Fizičke ili pravne osobe nalaze kredite na financijskom tržištu, gdje mogu ostvariti povoljnije i bolje kredite na temelju određenih kriterija.

2.1. Financiranje i vrste financiranja

Za svaku tvrtku izvor i način financiranja te odluka o osiguravanju kontinuiteta poslovanja vrlo su važni. U najširem smislu, financiranje se shvaća kao jedna od glavnih funkcija svih tvrtki. Sam proces financiranja znači dinamičan proces ulaganja, stjecanja i povrata sredstava. Vrlo je važno planirati i razumjeti prednosti i nedostatke svih izvora financiranja, jer ova funkcija tvrtke zapravo uključuje sve ostale funkcije. Prvo je potrebno definirati financiranje poduzeća, razumjeti njegove probleme, odjele te važnost i ciljeve svakog poduzeća. Odluku o financiranju donosi uprava, odnosno financijski menadžer. U smislu kvalitetnog poslovanja i upravljanja imovinom, postoje smanjenje troškova, pravodobno prikupljanje plaćanja, odgađanje rokova plaćanja, povećanje likvidnosti i povećanje dobiti. U protivnom govorimo o financijskim gubicima koji dovode do povećanja gubitaka, smanjene likvidnosti i solventnosti, pada cijena dionica, likvidacije poduzeća, stečaja.¹³

Financijske odluke podrazumijeva sljedeće odluke:

- koliko se treba prikupiti sredstava iz eksternih izvora,
- bilo da poduzeće reinvestira dobit ili raspodjeljuje dividende, ako je tako, koja je stopa isplate
- treba li tvrtka prikupljati sredstva na bankovnom tržištu ili tržištu vrijednosnih papira, stranom, domaćem ili europskom tržištu; stranoj ili lokalnoj valuti,
- je li tvrtka treba prikupiti sredstva na kratak ili dugi rok,
- treba li emitirati vlasničke ili kreditne vrijednosnice

¹³ Vukičević M., (2006.): *Financije poduzeća*, Golden marketing-Tehnička knjiga, Zagreb, str. 17.

- kada i koje vrste vrijednosnih papira tvrtka treba emitirati.¹⁴

U širem smislu financiranje se označava kao dinamički proces:

- Prikupljanje sredstava glavna je komponenta sredstava koristi se za razvoj tvrtke i trenutne potrebe. S prikupljanjem sredstava uspostavlja se financijski odnos s unutarnjim i vanjskim izvorima financiranja.
- Ulaganje sredstva u materijalnu, financijsku i ostalu imovinu. Dobiveni novac nije sam sebi svrha te ga treba razumno uložiti i upotrijebiti za različite potrebe tvrtke. Na taj se način valuta privremeno fiksira, pretvara i veže u različite oblike kratkoročne i dugotrajne imovine.
- Povrat novca. U ovoj fazi financiranja uloženi novac (kapital) se "oslobađa" iz poslovnog ciklusa i reinvestira u skladu s potrebama tvrtke. Faze dobivanja, ulaganja i povrata sredstava stalno se izmjenjuju.¹⁵

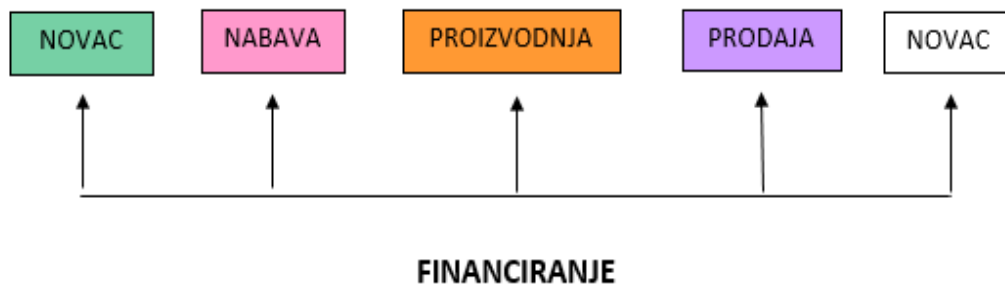
Financiranje se također može definirati kao dinamičan proces koji kombinira izvore financiranja s ulaganjem u smislu trajanja i količine. Tijekom poslovanja tvrtke resursi i imovina tvrtke mijenjaju se gotovo svakodnevno. Takve promjene nužno je pažljivo razmotriti i svjesno osmisliti, te svakodnevno usklađivati i regulirati ulaganja u aktivni s izvorima financiranja u pasivi po obujmu i roku. Rok za imobilizaciju (vezivanja) novca podudara se s rokom za dobivanje potrebitih izvora. Cilj je ostvariti paralelnost rokova, izvora i ulaganja, te konačno ostvariti sinkronizaciju novčanih primitaka i izdataka, kako bi se osigurala solventnost tvrtke.

U pogledu navedenog zaključuje se kako financiranje nije stanje nego dinamički proces kao što je prikazano na sljedećoj slici:¹⁶

¹⁴ Vidučić Lj., (2012.): Financijski menadžment, RRiF – plus, Zagreb, str. 163.

¹⁵ Marković I., (2000.): Financiranje – Teorija i praksa financiranja trgovačkih društava, RRIF Zagreb,, str. 5.

¹⁶ Marković I., (1988.): Financiranje – Teorija i praksa bankovnog poslovanja, Centar za informacije i publicitet, Zagreb, str. 6.

Slika 1. Proces financiranja poduzeća

Izvor: Marković I., (2000.): *Financiranje – Teorija i praksa financiranja trgovačkih društava*, RRIF Zagreb

Tvrtke nastavljaju pretvarati valute i novčane oblike u materijalnu imovinu, prava i potraživanja. Financiranje poslovanja tvrtke sastoji se od tri faze:

1. Faza pribavljanja novca,
2. Faza ulaganja,
3. Faza vraćanja.

Ukratko, dolazi se do zaključka kako je financiranje proces stjecanja novca (kapitala) za ispunjenje obveza koje proizlaze iz reprodukcije raspoloživog kapitala, njegovih ulaganja i povećanih prinosa.¹⁷ Što se tiče banke vrijedi nekolicina definicija, no najjednostavnija je koja govori kako su banke posrednici između financijski suficitarnih i financijski deficitarnih subjekata, odnosno posrednici između onih koji imaju manjak i onih koji imaju višak novca. Drugačije rečeno, posrednik između zajmoprimaca i deponenata štediša. U bilo kojem pogledu, banke zapravo predstavljaju poduzeća koja posluju sa novcem koji je pretežno tuđi.¹⁸ Banka kao institucija se bavi prikupljanjem sredstava te njihovim plasiranjem kao i pružanjem financijskih usluga. Njene funkcije su depozitne i kreditne te predstavljaju banku kao financijskog posrednika između onih kojima su sredstva potrebna i onih koji imaju sredstava. Banke zapravo primaju ta sredstva kako bi ih mogla dalje plasirati.¹⁹

U literaturi se susrećemo sa različitim kriterijima prema kojima se razlikuju vrste financiranja poduzeća. Najčešća podjela je sljedeća:

1. Prema raspoloživosti izvora
2. Prema podrijetlu izvora

¹⁷ Vukičević M., (2006.): *Financije poduzeća*, Golden marketing- Tehnička knjiga, Zagreb, str. 16.

¹⁸ Leko, V., Božina, L. (2005.): *Novac, bankarstvo i financijska tržišta*, Adverta, Zagreb, str. 31.

¹⁹ Gregurek, M., Vidaković, N. (2011.): *Bankarsko poslovanje*, RRiF, Zagreb, str. 10.

3. Prema vlasništvu²⁰

Prema vremenu raspoloživosti izvora financiranje može biti kratkoročno, srednjoročno i dugoročno.

- Kratkoročno - izvori raspoloživi do jedne godine (robni ili novčani krediti),
- Srednjoročno - izvori raspoloživi 1-5 godina,
- Dugoročno - izvori raspoloživi više od jedne godine

Prema podrijetlu izvora financiranje može biti vanjsko (eksterno) ili unutarnje (interno).

- Vanjsko ili eksterno – poduzeće ih osigurava uzimanjem kratkoročnih i dugoročnih kredita, emisijom vrijednosnica i sl.
- Unutarnje ili interno - dobit, amortizacija, brzo unovčiva imovina, razni surogati novca (mjernice, čekovi i sl.) i rezerve-pričuve.

Prema vlasništvu izvora financiranje može biti tuđe i vlastito.

- Tuđe – tuđi izvori financiranja predstavljaju one po kojima postoje dugovi, točnije obveze, jer se iskorišteni novac (kapital) mora vratiti u određenom roku.
- Vlastito - kod vlastitih izvora financiranja ne postoji obveza vraćanja. Predstavlja ih dionički kapital, novac vlasnika koji ulaže svoja sredstva (kapital) u temeljni kapital poduzeća i sl.²¹

2.2. Što je kredit ?

Ključno kod spominjanja kredita je latinska riječ „credo“ koja znači "vjerovati", odakle i potječe sam naziv kredita. Kredit u teoriji suštinski obuhvaća dužničko-vjerovnički odnos između dva subjekta, zajmodavca i zajmoprimca temeljenog na povjerenju. Iz toga se može zaključiti kako je povjerenje između davatelja i primatelja osnova kredita. Glavnicom se naziva odobreni iznos kredita. Unatoč činjenici kako se glavnica daje u sada, a otplaćuje u budućnosti, zajmoprimac je dužan plaćati zajmodavcu određenu nadoknadu koja se naziva kamatna stopa ili kamata. Kamata označava postotak odobrene glavnice, koji se još zove kamatna stopa ili kamatnjak. Svjesni činjenice kako se kredit mora vratiti u dogovoreno vrijeme u budućnosti, taj budući trenutak ovisi o datumu otplate ili dospijeca kredita. Pod glavnim odrednicama tj

²⁰ Vukičević M., (2006.): Financije poduzeća, Golden marketing- Tehnička knjiga, Zagreb, str. 150.

²¹ Ibidem, str. 151.

uvjetima svakog kredita podrazumijeva se glavnica, kamata (kamatna stopa) i rok dospijeca. Kredit je važno razlikovati od novca. Novac predstavlja najlikvidniji oblik imovine u kojem se drži dio bogatstva, dok kredit predstavlja vlasništvo. Dolazimo do zaključka kako se novac koristi za vrednovanje tog vlasništva.²²

Najznačajnije uloge kredita u današnjem gospodarskom razvoju su :²³

- kredit u funkciji prikupljanja i transfera novca
- kredit u funkciji procesa proizvodnje
- kredit u funkciji širenja gospodarske aktivnosti, gospodarskog rasta i razvoja

U situaciji kada banke odobrava kredit, odobrava ga iz mobiliziranih i kod nje deponiranih depozita po viđenju, kratkoročnih kredita drugih banaka i kratkoročnih kredita središnje banke. Zadatak im je osigurati vraćanje odobrenih sredstava nakon isteka roka odobrenog kredita. Trošak ovih kredita je iznos kamatne stope koja ovisi o pasivnim kamatama, administrativnim troškovima banke, kao i prošlim odnosima između dužnika i banke.²⁴

Kreditiranje i zaduživanje je već duži period vremena u današnjim životima. Zastupljenije je danas i to u puno većoj mjeri nego li u prošlosti. Ranije, i bankama i ljudima je bilo teško pristati na zaduživanje. Međutim, ako bi se to dogodilo, postupak bi postalo prekomplikiran, što bi uvelike odbijalo kredite kao izvore financiranja. Mnogo toga se promijenilo od tada pa tako danas postoji nekolicina kreditnih institucija koje pružaju mogućnosti ugovaranja kredita. Takve institucije su ponajprije stambene štedionice i banke. Današnje gospodarstvo stavlja kredit na prvo mjestu među sredstvima plaćanja i prometa te tako postaje osnovni izvor novca.²⁵

Ekonomski život i financijska praksa broje sljedeće funkcije kredita:

1. Mobilizacijska funkcija kredita se sastoji u pribavljanju (mobilizaciji) novčanih sredstava koja se javljaju u društvu i gospodarstvu, razdijeljena na mnogim mjestima i raspoređena u rukama mnogih vlasnika, a nalaze se privremeno van proizvodne i prometne funkcije.

²² Nikolić N., Pečarić M. (2012.): Uvod u financije, str. 65. i 66.

²³ Nikolić N., Pečarić M. (2007.): Osnove monetarne ekonomije, Naklada Protuđer, Split, str. 72

²⁴ Marković, I. (2000.): Financiranje-teorija i praksa financiranja trgovačkih društava, Rrif, Zagreb, str. 62. i 63.

²⁵ Božina, L. (2008.): Novac i bankarstvo, Fakultet ekonomije i turizma "Dr. Mijo Mirković", Pula, str. 199.

2. Reprodukcijska funkcija označava da kredit omogućuje kontinuitet proizvodnje i likvidnost, doprinosi povećanju i ubrzanju reprodukcije te reguliranju ponude i potražnje na tržištu.
3. Izvozni kredit kao sredstvo konkurentske borbe, jer su nova tržišta teško osvojiva ako nema kreditne podrške plasmanu robe.
4. Kredit u funkciji razvoja nedovoljno razvijenih područja. Kredit ima cilj uspostavljanja ravnoteže u privrednom razvoju nedovoljno razvijenih zemalja, te se tako amortiziraju problemi vezani npr. za nezaposlenost sl.
5. Kredit osigurava likvidnost, kontinuitet i stabilnost poslovanja. Ova se funkcija očituje kao osiguranje sredstava tijekom razdoblja prije realizacije proizvodnje.
6. Utjecaj kredita na međunarodne gospodarske razmjene također je iznimno važan. Regulatorna uloga kredita u gospodarstvu značajan je oblik sveobuhvatne financijske regulacije. Uz pomoć kredita ostvaruje se trajna kontrola nad poslovanjem posuđenog poduzeća.²⁶
7. Kredit djeluje kao regulator tržišne ponude i potražnje. Omogućuje korisnicima da se na tržištu pojave kao potrošači, čak i ako nemaju dovoljno vlastitih sredstava.

Međutim, s obzirom na to da je osnovna ideja bankarskog sustava posudba novca, mora postojati razumno očekivanje otplate kredita plus kamate, pa je kredit jedna od osnovnih bankarskih usluga. To znači da je važno provjeriti cjelokupno financijsko stanje vjerovnika (fizičke ili pravne osobe). Zasluge proizvodnog procesa funkcioniraju: početak proizvodnje, kontinuitet njegova razvoja i realizacija proizvedene robe ili usluga. Bit financiranja kredita leži u financijskim institucijama, koje su uglavnom posrednici banaka između jedinica dobiti i gubitka, čime se prenosi kupovna moć i naplaćuju naknade od kamata. Najvažniji financijski posrednici su poslovne banke koje mogu zainteresiranim ulagateljima osigurati najveći iznos sredstava.²⁷

Kreditno financiranje ima svoje prednosti i nedostatke. Osim prednosti koje se primjenjuju na sve oblike financiranja dugom, ove prednosti uključuju: brže plasiranje duga u odnosu na javno izdan dug, niže troškove odobravanja kredita, lakše pregovaranje o promjenama ugovora, lakši pristup vjerovnicima i mogućnost prilagođavanja životnog vijeka imovine koja se financira kreditom sa duljinom njegovog roka na koji se uzima te je lakše dobiti

²⁶ Rose, P. (2005.): Menadžment komercijalnih banaka: 4. izdanje, MATE, Zagreb, str. 29.

²⁷ Nikolić, N., Pečarić, M. (2012.) Uvod u financije, Ekonomski fakultet, Split, str. 68.

kredit za mala i srednja poduzeća koja trebaju financiranje. Nedostatke koje povezujemo uz kredit su: mogući bankrot, povećana rizičnost dugova i stroža ograničenja Bankrot se javlja i u trenucima kada zajmoprimac ne otplati kredit u dogovoreno vrijeme. Strože kreditne politike nameću strože restriktivne uvjete, a zajmoprimac će možda morati povećati svoj kapital kako bi osigurao sigurnost zajmodavca (banke).²⁸

2.3. Vrste kredita

U praksi ćemo naići na mnoge vrste kredita. S obzirom na tu činjenicu, velik broj kredita može se klasificirati prema raznim kriterijima. Slijedi jedna od raznoraznih podjela kredita.

Tablica 1: Podjela kredita

Prema roku vraćanja	Kratkoročni	Investicijski
Prema namjeni	Investicijski	Za obrtna sredstva
Prema predmetu	Naturalni	Novčani
Prema subjektu koji odobrava kredite	Komercijalni	Bankovni
Prema svrsi	Proizvođački	Potrošački
Prema domicilu davatelja kredita	Tuzemni	Inozemni
Prema načinu osiguravanja	Otvoreni	Pokriveni

Izvor: Van Greuning, H., Brajović Bratanović, S. (2006.): Analiza i upravljanje bankovnim rizicima, MATE, Zagreb, str. 132.

S obzirom na razne podjele kredita od strane raznih autora dolazimo do još jedne vrlo slične podjele kredita:

- prema davateljima kredita (bankarski, konzorcijski, javni, privatni i međunarodni)
- prema primateljima kredita (industrijski, agrarni, trgovački, poduzetnički, komunalni i javni)
- prema svrsi kredita (proizvođački i potrošački)
- prema roku dospijeaća (kratkoročni-do dvije godine, srednjoročni-od dvije do pet godina, dugoročni-preko pet godina)
- prema sigurnosti ili pokriću kredita (otvoreni i zatvoreni)
- prema obliku (isplati i garantni)²⁹

²⁸ Vidučić, Lj. (2008.): Financijski menadžment, RRiF plus, Zagreb, str. 188.

²⁹ Nikolić Nikša i Pečarić Mario (2012.) Uvod u financije, Naklada Protuđer, Split, str.79./80.

3. KREDITNI RIZIK

Jedna od najjednostavnijih definicija rizika glasi kako je rizik opasnost ili neizvjesnost postizanja očekivanih poslovnih rezultata. Rizik se definira kao potencijalni gubitak uzrokovan izravnim utjecajem na dobit poslovne jedinice ili utjecajem na neispunjenje poslovnih ciljeva. Stoga pojam bankovni rizik znači mogućnost da se banci dogode loše stvari.³⁰

Karakteristika koncepta rizika je negativno odstupanje od očekivanog rezultata zbog varijabilnosti mogućeg ishoda. Pretežno su povezani s potencijalnim gubicima na financijskom tržištu, na primjer zbog promjena kamatnih stopa ili tečaja. Rizik se odnosi na svaku neizvjesnost u bankovnom poslovanju, odnosno mogućnost gubitka ili smanjene dobiti uslijed neizvjesnih i nestabilnih događaja u bankovnom poslovanju.³¹ Tradicijsko upravljanje rizikom većinom uključuje postavljanje granica i praćenje njihove izloženosti riziku. No današnje upravljanje bankovnim rizicima potpuni je proces s podrškom u obliku sistematskih rješenja. Sustav se temelji na četiri osnovne faze: identifikacija rizika, kvantifikacija rizika, upravljanje rizikom, kontrola rizika i izvješćivanje.

1. Identifikacija rizika. Predstavlja osnovnu fazu izgradnje cjelokupnog sustava upravljanja rizicima. Glavni cilj je identificirati i prepoznati svaki rizik s kojim se banka suočava u svom poslovanju. Ti se rizici trebaju jasno identificirati te klasificirati prema vrsti rizika. Isto tako od velike je važnosti utvrditi izvor rizika i njegovog upravitelja.

2. Kvantifikacija rizika. Uz prethodne faze, pretpostavke o kvantifikaciji rizika također kvantificiraju sve prepoznate poslovne rizike. S obzirom na problem kvantificiranja velike većine rizika, ovo je najteža faza za provedbu. Stoga se radi o procjeni stupnja oštećenja i vjerojatnosti nastanka ključnih rizika.

3. Upravljanje rizicima. Ova faza uključuje propisano ponašanje, limite, raspodjelu kapitala i upravljanje imovinom. Proces upravljanja rizicima je na najvišoj razini organizacije i ogleda se u usvajanju jasnih, količinski orijentiranih poslovnih politika banke, koje određuju ciljeve proizvoda i poslovne jedinice te maksimalno prihvatljivu rizičnost.

³⁰ Šverko, I. (2007). Upravljanje nekreditnim rizicima u hrvatskim financijskim institucijama, HIBO, Zagreb, str. 24.

³¹ Crouhy, M., et al. (2001). Risk Management, McGraw Hill, New York, str. 34.

4. Izvještavanje i kontrola rizika. Zadnja faza izvještavanja i kontrole rizika je neovisna funkcija banke čiji je zadatak osigurati da je procjena izloženosti banke riziku potpuno objektivna. Ova se značajka mora temeljiti na podacima iz neovisnih izvora transakcija. Osim toga, vrlo je važno odrediti i primijeniti jedinstvene standarde za prezentaciju pojedinačnih pozicija rizika. Rezultat ove značajke je generiranje različitih izvješća i informacija za različite razine upravljanje (unutarnje i vanjske).³²

Rizik je pojava kada vjerojatnost događaja ima dobro definiranu raspodjelu i može se izračunati stvarna vjerojatnost događaja. Nesigurnost odnosno neizvjesnost znači da je točna raspodjela vjerojatnosti događaja nepoznata te da se ta raspodjela mora pretpostaviti ili izmisliti.³³ Kreditni rizik rezultat je dogovorene ili moguće financijske transakcije između donatora i primatelja sredstava ili promjene mogućeg povrata koji se može ostvariti u financijskoj transakciji zbog kašnjenja ili nepotpune isplate glavnice ili kamate.³⁴ Unatoč inovacijama u financijskim uslugama, kreditni rizik i dalje je najvažniji i jako značajan razlog bankrota banaka.³⁵

Određuju ga tri faktora:

1. Događaj – koji je moguć, neizvjestan i specificiran,
2. Šteta koju će takav događaj izazvati,
3. Vjerojatnost tog događaja.

Vjerojatnost ovog događaja podijeljena je u tri kategorije: a priori (prethodna) vjerojatnost, statistička vjerojatnost, te prosudba ili procjena. A priori (prethodna) vjerojatnost i statistička vjerojatnost su mjerljive, što se odnosi na mjerljivu nesigurnost, no takva mogućnost ne postoji u prosuđivanju ili procjeni, nego samo subjektivna procjena. Možemo govoriti o riziku jedino ako je mjerljiva vjerojatnost objektivna pojava. Što znači da rizik postoji samo ako je poznata a priori ili statistička vjerojatnost.³⁶

Kredit utječe direktno i negativno na uspjeh poslovanja i prezaduženost banke. Kako financijski sustav napreduje načela, alati upravljanja i mehanizmi za mjerenje kreditnog rizika

³² Šverko, I. (2007.): Upravljanje nekreditnim rizicima u hrvatskim financijskim institucijama, HIBO, Zagreb, str. 29.

³³ Gregurek, M.; Vidaković, N. (2011.): Bankarsko poslovanje, Effectus, Zagreb, str. 355.

³⁴ Jakovčević D., (2000.): Upravljanje kreditnim rizikom u suvremenom bankarstvu, TEB, Zagreb, str. 35.

³⁵ Greuning, H., Brajović Bratanović, S. (2006.) Analiza i upravljanje bankovnim rizicima: 2. izdanje, MATE, Zagreb, str. 135.

³⁶ Ćurak, M. (2012): Uvod u upravljanje rizicima, nastavni materijali za kolegij Upravljanje rizicima, Sveučilište u Splitu – Ekonomski fakultet, Split.

također neprestano evoluiraju. Financijska kriza koja je zahvatila mnoge zemlje 2008. godine je uklonila obmanu kako se ljudi mogu zamijeniti strojevima. Iako su se funkcije upravljanja kreditnim rizicima usavršile, ukupni iznos (volumen) kreditnih rizika se nije smanjio. Utjecaj kreditnog rizika na poslovno stanje i funkcije banke još uvijek se procjenjuje u aspektu upravljanja te kapitalnih zahtjeva za uplatu.³⁷

3.1. Vrste kreditnog rizika

Primarni posao financijske institucije je odobravanje kredita te prihvaćanje određenih rizika. Uspješnost u tom području ovisi o sposobnostima institucije da predivi rizik i da njime upravlja. Temeljni rizici s kojima se banka suočava su: kreditni rizik, rizik likvidnosti, kamatni rizik, operativni rizik, rizik kapitala te valutni rizik.³⁸

Slika 2. Temeljni rizici u poslovanju banke

Izvor: obrada autora prema Jakovčević, D. (2000.): Upravljanje kreditnim rizikom u suvremenom bankarstvu. Zagreb: Teb poslovno savjetovanje d.o.o., str. 23. – 30.

³⁷ Ercegovac, R. (2016): Teorija i praksa bankovnog menadžmenta, Sveučilište u Splitu – Ekonomski fakultet, Split. str. 154-158.

³⁸ Šarlija, N. :Kreditna analiza- predavanje, EFOS, str.63.

3.1.1. Rizik likvidnosti

Rizik likvidnosti predstavlja nedostatak likvidne imovine koja služi za podmirivanje dospjelih obveza. Klijenti u bankama deponiraju svoj novac i očekuju da će im po zahtjevu biti isplaćen novac uvećan za određeni prinos. Ako banka u pitanje dovodi povjerenje štediša moguća su masovna povlačenja štednje koja za banku mogu uzrokovati velike gubitke i konačno bankrot. Navedeno nas dovodi do zaključka kako je upravljanje ovim rizikom najvažnija funkcija kao i preduvjet da bi banka opstala na financijskom tržištu. Što je jača likvidnost banke niži je povrat na vlastiti kapital i imovinu, glede toga likvidnost je u pravilu obrnuto proporcionalna profitabilnosti. Kod većih prinosa se javljaju i veći rizici.³⁹ Rizici financiranja i refinanciranja svakodnevnih bankarskih poslova na tržištu depozita i kredita usko su povezani s rizikom likvidnosti. Zbog dugoročnog kredita, on stalno postoji u bankarskom sustavu.

Održavanje likvidnosti može se shvatiti i po njegovoj sposobnosti otplate duga prije dospijeca pomoću sljedećih aktivnosti:

- zamijeni ili proda imovinu,
- ostvari novu posudbu i
- izdaje nove obveznice, dionice ili bilo koji drugi dužnički ili vlasnički instrument.⁴⁰

U današnje vrijeme dominira koncept integriranog upravljanja obvezama prema imovini. U tom konceptu upravljanja rizikom likvidnosti od velike je važnosti aktivnosti banke usredotočiti na planiranje prodaje imovine i stvaranja novog duga. Likvidnost banke mora uključivati i ukupnu likvidnost određenog potraživanja i likvidnosti imovine. Po radi toga nošenje sa rizikom likvidnosti određenog potraživanja uključuje ustanovljavanje kvalitete njegove sigurne konverzije u novac bez gubitka.⁴¹

³⁹ Jakovčević, D. (2000.): Upravljanje kreditnim rizikom u suvremenom bankarstvu: TEB, Zagreb, str. 24.

⁴⁰ Jakovčević, D. (2000.): Upravljanje kreditnim rizikom u suvremenom bankarstvu: TEB, Zagreb, str. 23.

⁴¹ Ibidem, str. 25.

3.1.2. Kamatni rizik

Kamatni rizik je rizik da će banke pretrpjeti gubitke zbog mogućih promjena kamatnih stopa. Uzimajući u obzir mogućnost rast i pada kamata, banke mogu ostvarivati dobit, ali mogu i gubitke. Rizik kamatne stope je cjenovni rizik ili rizik cijene valute koju banka dobiva i ulaže zarađujući kamatnu maržu.⁴²

Kamatni rizik, poznat i kao rizik kamatnih stopa, jedan je od “najbolnijih” i potencijalno štetnih rizika s kojima se banke suočavaju, a posljedica toga su promjene kamatnih stopa na financijskim tržištima. Šteta ovog rizika za banke očituje se u činjenici kako promjene kamatnih stopa direktno utječu na najvažniji izvor prihoda banaka (prihod od kamata od kredita i vrijednosnih papira), kao i na njihov najvažniji izvor bankovnih troškova (prihod od kamata). Depoziti i druga posuđena sredstva). Slično, rizik kamatnih stopa također će utjecati na promjene tržišne vrijednosti imovine i obveza banaka.

Utjecaj kamatnog rizika na banku će ovisiti o vrijednostima bilance kao i izvanbilančnih pozicija osjetljivih na rizik (bilansna struktura), tržišnim fluktuacijama kamatnih stopa i vremenskom razdoblju izloženosti kamatnom riziku. Poznato je i očekivano kako se svaka banka suočava s kamatnim rizikom.⁴³ Ovaj rizik predstavlja rizik da će tržišna vrijednost portfelja ulaganja pasti zbog neizvjesnosti promjena u pogledu kamatnih stopa. Kamatni rizik povezan je s izloženošću banke promjenama kamatnih stopa. Pokazuje kako promjene kamatnih stopa mogu imati negativan utjecaj na banku, odnosno negativan utjecaj na dobit ili kapital banke.⁴⁴

3.1.3. Operacijski rizik

Operacijski rizik je rizik gubitka uzrokovan neadekvatnim internim procesima, ljudima i sustavu ili vanjskim događajima. Nastaje uslijed pogrešaka u unosu i obradi podataka, njihovom vrednovanju i knjiženju.

⁴² Ibidem. str. 25.

⁴³ Šverko, I. (2007.): Upravljanje nekreditnim rizicima u hrvatskim financijskim institucijama, HIBO, Zagreb, str. 80.

⁴⁴ Ibidem, 79.

Definira se kao rizik stvarnog gubitka ili pogrešnog predstavljanja dobiti zbog pogrešaka pri unosu podataka, obradi podataka, vrednovanju i knjiženju. Ova vrsta rizika se obično javlja u bankama koje nemaju učinkovit sustav kontrole troškova ili mehanizam kontrole obrade podataka. Značajne i neočekivane promjene u operativnim troškovima isto kao i posljedice utjecaja na lošiji rezultat predstavljaju manifestacije operativnog rizika. Operacijski rizici mogu biti izravno proporcionalni broju poslovnica i poslovnica banke, broju zaposlenih i ukupnom opsegu poslovanja banke. Uvedeni su postupci interne dnevne kontrole, osobito gotovinske transakcije i transakcije koje uključuju primjenu određenih tečajeva.⁴⁵

Iako su poduzete sve primjenjive mjere za zaštitu od operativnih rizika, to je rizik koji je teško kvantificirati jer nije uvijek dobro identificiran. Poradi toga nema visoki prioritet. To je također rizik određen ljudskim čimbenicima i informacijskom tehnologijom koji ovisi o širokom rasponu kontroliranih aktivnosti. Pretjerana podložnost raznim rizicima vrlo lako dovodi do bankrota banaka te nestanka s financijskih tržišta.⁴⁶

3.1.4. Kreditni rizik

Kreditni rizik rezultat je dogovora i/ili financijskih transakcija koje se mogu dogoditi između davatelja i primatelja sredstava ili promjena u mogućim povratima koje se mogu ostvariti u financijskim transakcijama zbog kašnjenja ili nepotpunih plaćanja glavnice i/ili kamata.⁴⁷

Kreditni rizik ili rizik druge ugovorne strane definira se kao mogućnost da zajmoprimac financijske imovine nije u mogućnosti platiti kamate ili vratiti glavnice u skladu s uvjetima navedenim u ugovoru o kreditiranju. Zbog toga će banka kao investitor pretrpjeti financijske gubitke. Shodno tome će usvojiti stroge kontrole i inspekcije pri procjeni kreditne sposobnosti podnositelja zahtjeva za kredit. Ovi postupci u praksi znače puno papirologije i dokumenata, zahtijevaju više vremena i produljuju vrijeme za odobravanje zahtjeva za kredit.⁴⁸

⁴⁵ Jakovčević, D. (2000.): Upravljanje kreditnim rizikom u suvremenom bankarstvu, TEB, Zagreb., str. 26.

⁴⁶ Ibidem, str. 27.

⁴⁷ Jakovčević, D. (2000.): Upravljanje kreditnim rizikom u suvremenom bankarstvu, TEB, Zagreb., str. 35.

⁴⁸ Greuning, H., Brajović Bratanović, S. (2006.): Analiza i upravljanje bankovnim rizicima: 2. izdanje, MATE, Zagreb, str. 258.

Kreditni rizik s kojim se banke suočavaju povezan je s kvalitetom bankovnih depozita, odnosno hoće li se bankovni depoziti vratiti banci. Problem s kreditnim rizikom financijskih institucija kao što su banke je u tome što se budućnost ne može predvidjeti i ne znaju hoće li se krediti vratiti. Banke daju kredite na određeno vrijeme i vjeruju da će se krediti vratiti, ali nekada zbog subjektivnih i objektivnih razloga klijenti nisu u mogućnosti otplaćivati kredite. Budući da je banka primila sredstva, dužna je vratiti ta sredstva svojim štedišama. Istodobno, postoje depoziti koji nisu u potpunosti osigurani, a koji se ne mogu u cijelosti vratiti banci, odnosno banka ih možda neće moći u cijelosti povući. Tada bi banke trebale riješiti ovu vrstu nekvalitetne imovine iz vlastite dobiti i kapitala. Budući da loša dodjela donosi bankama troškove i smanjuje im dobit, dioničari banaka zahtijevaju od uprave i menadžmenta uspostavljanje mehanizma za osiguranje povrata na dodijeljene banke.⁴⁹

Stoga banka nastoji osigurati povrat sredstava kroz sljedeće načine:

- statističkim praćenjem i matematičkim modeliranjem karakteristika pojedinih klijenata,
- diferencijacijom proizvoda i
- elementima osiguranja pojedinih plasmana.⁵⁰

Upravitelji banaka oslanjaju se na statistiku i elemente kreditnog osiguranja. Prilikom odobravanja kredita banke zahtijevaju od klijenata da dostave veliku količinu podataka uz zahtjev za kredit. Banke to čine iz dva razloga. Prvi razlog je razumijevanje pojedinačnog klijenta kao individua, a drugi je usporedba klijenta s odgovarajućom skupinom klijenata. Prema statističkim kategorijama, banke pokušavaju procijeniti mogućnost klijenata da otplaćuju odobrene kredite.⁵¹ Nakon procjene kreditne sposobnosti pojedinačnih klijenata, banka traži jamstva za otplatu i postavlja uvjete kredita. Prijavljivanje kreditnih uvjeta može se izraziti putem hipoteke, depozita, veličine kredita, trajanja kredita, police osiguranja, potrebe za jamcima, i sl.⁵²

Sektor kreditne analize također ima specifičnu ulogu u procesu odobravanja kredita. Ovaj specifičan sektor odgovoran je za pojedinačnu analizu bankovnih depozita. Pokušavajući dovesti kvalitetu plasmana do maksimuma, banke nastoje omogućiti analizu kreditnih plasmana

⁴⁹ Mishkin, Eakins, (2005.): Financijska tržišta i institucije: 4. izdanje, MATE d.o.o, Zagreb, str. 598.

⁵⁰ Gregurek, M., Vidaković, N. (2011): Bankarsko poslovanje, Effectus, Zagreb, str. 365.

⁵¹ Ibidem, str. 366.

⁵² Ibidem, str. 368.

iz perspektive dosadašnjeg iskustva. Analitičar pristupa svakom klijentu individualno te poslije toga dijele svoje mišljenje o kvaliteti plasmana.

Dvije su glavne vrste kreditnog rizika:

1. Rizik izdavatelj (emitenta) – odnosi se na kupnju dužničkih vrijednosnica (poput obveznica), odnosno mogućnost gubitka glavnice i povezanih kamata ako izdavatelj vrijednosnih papira ne izvrši zadane obveze.
2. Rizik dužnika – rizik povezan uz kredite koje banka izdaje svojim komitentima. Postoje tri vrste rizika dužnika: rizik potrošačkog kredita (krediti stanovništvu), korporativni kreditni rizik (kreditiranje korporacija), te državni kreditni rizik (kreditiranje države i svih povezanih institucija).

Spominjući vrste kreditnoga rizika, potrebno je spomenuti kreditni rizik izazvan valutom. Govori se o povezanom riziku s odobrenim kreditima ili valutama u kojoj se drugi plasman odobrava. Svojtveni su svim bankovnim sustavima i često se nazivaju dolariziranim ili euroiziranim sustavima. ---- U tim sustavima, imovina i obveze banke uglavnom su denominirani u stranim ili lokalnim valutama, ali su povezani sa stabilnim valutama kao što su američki dolar ili euro. Ova veza sa stabilnom valutom naziva se valutna klauzula. Razlog za ponašanje banke je taj što su deponenti banke i sama banka nedavno pretrpjeli velike gubitke zbog deprecijacije svojih valuta.⁵³

3.1.5. Rizik solventnosti i valutni rizik

Rizik solventnosti predstavlja vjerojatnost bankrota, odnosno stanje u kojem banka neće moći odgovoriti na obveze plaćanja koje dospijevaju na dan dospijeca. Kao i svaka kreditna institucija, banka je dužna poslovati prema dva osnovna načela: načelu likvidnosti, prema kojemu je dužna uvijek ispunjavati svoje financijske obveze kada dospiju; i načelo solventnosti, prema kojem ima sposobnost trajnog izvršavanja svojih obveza.

Zajamčeni kapital temelj je jamstava bankovnim vjerovnicima i koristi se za utvrđivanje određene visine kapitala koji se odnosi na opseg poslovanja banke. Velika kapitalizacija banke

⁵³ HNB, Smjernice za upravljanje valutno induciranim kreditnim rizikom, (Internet; 05.08.2021.): <http://old.hnb.hr/supervizija/h-smjernice-za-upravljanje-valutno-induciranim-kreditnim-rizikom.pdf>

negativno utječe na njezinu profitabilnost, ali pridonosi financijskoj stabilnosti banke i cijelog bankarskog sustava.

Valutni rizik odnosi se na rizik gubitka uzrokovan promjenama tečaja uzrokovanim promjenama tečaja između domaće valute određene banke i drugih valuta. Smanjuje usklađivanje imovine i obveza putem valute. Označava vjerojatnost fluktuacije vrijednosti strane valute u odnosu na valutu namire. Osnovni cilj upravljanja valutnim rizikom može biti održavanje valutne strukture banke, nastojanje da se smanje ili eliminiraju gubici u deviznim transakcijama i poveća dobit. Stoga menadžment može kontinuirano analizirati devizne pozicije banke kroz razliku između aktivnih i pasivnih deviznih projekata.⁵⁴

S jedne strane, vrijednost imovine ne odgovara vrijednosti kapitala i obveza izraženih u stranim valutama, ili se inozemni dug ne podudara s potraživanjima izraženim u domaćim valutama, što dovodi do valutnih rizika. Osim toga, može doći do nesklada između glavnice i dospjelih kamata. Valutni rizik je špekulativne prirode i može rezultirati dobiti ili gubitkom.⁵⁵

Kada je devizna imovina banke veća od obveza u stranoj valuti ("duge pozicije"), povećanje deviznog tečaja (deprecijacija domaće valute) dovodi do profita banke, a pada tečaja (aprecijacija) ili jaka domaća valuta) uzrokuje gubitke banci. Nasuprot tome, kada su obveze u stranoj valuti veće od imovine u stranoj valuti ("kratke pozicije"), povećanje deviznog tečaja (deprecijacija domaće valute) uzrokuje gubitke bane, dok pad tečaja (aprecijacija ili jačanje tečaja lokalna valuta) donosi dobit banci.

Primjer valutnog rizika koji je svima poznat je pitanje tečaja švicarskog franka prije nekoliko godina. Tečaj švicarskog franka naglo je porastao, s čim su se pojavili i veliki problemi. Za mnoge klijente koji imaju stambene kredite u ovoj valuti, mjesečne rate kredita značajno su porasle.

3.2. Upravljanje kreditnim rizikom

Upravljanje kreditnim rizikom iznimno je važno za stabilnost banaka i bankarskog i financijskog sustava cijele zemlje. Proučavanjem poslovanja, djelovanja i međuovisnosti

⁵⁴ Gregurek, M., Vidaković, N. (2011): Bankarsko poslovanje, Effectus, Zagreb, str. 281.

⁵⁵ Greuning, H., Brajović Bratanović, S. (2006.): Analiza i upravljanje bankovnim rizicima: 2. izdanje, MATE, Zagreb, str. 261.

različitih financijskih institucija i tržišta, svrha je spriječiti nastanak financijske krize, odnosno uplitanje s određenog dijela "prelijevanja" tržišta u cijeli financijski sustav. Upravljanje rizicima je zapravo mjerenje, praćenje, prihvaćanje i upravljanje rizicima.

U usporedbi s bilo kojim drugim rizikom, na kreditni rizik više utječe neizvjesnost u vezi s poslovanjem klijenta. Stoga je potrebno kontrolirati veliki broj poslovnih parametara i klijenta i banke. Banke moraju razumjeti rizike s kojima se klijenti suočavaju u svom poslovanju, počevši od prirode svog poslovanja i tržišta na kojem posluju. Izloženost kreditnom riziku modernog bankarstva mjeri se procjenom očekivanog gubitka određene investicije na temelju kvantitativne analize.⁵⁶

Pri tome, očekivani gubitak ovisi o 3 čimbenika:

- vjerojatnost da druga strana neće izvršavati svoje obveze na dogovoreni način i u dogovoreno vrijeme
- iznos gubitka koji će nastati ako se druga strana ne pridržava ugovora,
- suočavanje banke s potencijalnim rizikom neplaćanja na određeni datum u budućnosti.

Premda se financijske institucije suočavaju s različitim poteškoćama zbog različitih razloga, glavni razlozi ozbiljnih problema u bankarskoj industriji i dalje su povezani sa slabim kreditnim standardima zajmoprimaca i drugih ugovornih strana, lošim upravljanjem portfeljom rizika ili nedostatkom pažnje na promjene u gospodarstvu ili drugi aspekti. Ovakva situacija koja lako dovodi do narušavanja kreditnog statusa ostalih ugovornih strana banke.⁵⁷

Procjena uloge upravljanja kreditnim rizikom treba uzeti u obzir kredite i sve njegove olakšice (bilančnu i izvanbilančnu) kako bi osiguralo uzimanje u obzir sljedeće čimbenike:

- razina, raspodjela i količina klasificirane imovine
- Razina i struktura neprofitne, reorganizirane, sumnjive i sporne, refinancirane imovine ili imovine s nižim kamatama,
- neopravdanu koncentraciju kredita,
- Sposobnost menadžmenta da upravlja i prikuplja raspodjele rizika te naplati ih,
- Primjerenost vrednovanja pričuve,

⁵⁶ Greuning, H., Brajović Bratanović, S. (2006.) Analiza i upravljanje bankovnim rizicima: 2. izdanje, MATE, Zagreb, str. 135.

⁵⁷ Ibidem, str. 136.

- primjerenost i učinkovitost procesa identificiranja i praćenja početnih i naknadnih izloženosti riziku ili rizika povezanih s odobrenim kreditnim izloženostima,
- Prikladnost i učinkovitost, usklađenost s kreditnim politikama i postupcima upravljanja kreditom.⁵⁸

Banke trebaju formulirati odgovarajuću kreditnu politiku i propisati postupke i metode odobravanja kredita, načine otplate, naknade i druge troškove.

Treba formulirati politike upravljanja imovinom i obvezama, likvidnost, kamatni rizik i metode upravljanja rizikom tečaja. Neke komponente kreditne politike mogu biti:

- Valuta i dospijeće, daju upute za upravljanje valutnim i kamatnim rizikom
- Cilj diverzifikacije rizika: cilj diverzifikacije portfelja imovine prema ekonomskom ili geografskom području,
- Izjavu o ograničenom kreditnom limitu klijenta ili riziku dužnika,
- Objašnjenje vrste kredita (kratkoročni, zajam za obrtna sredstva, ulaganja, potrošnja itd.)
- Kriteriji odlučivanja i nadležnosti,
- Izjavu o vrsti kolaterala prihvaćenom za određene kredite,
- Kamate i izdaci, koji objašnjavaju troškove kamata i provizija prema odobrenoj kategoriji kredita,
- Sadržaji ugovora,
- Opis okolnosti u kojima se može ostvariti poseban tretman, kao i propise o zajmovima od povezanih strana,
- Nadgledanje otplate kredita
- Postupci otplate i obnove.⁵⁹

Kako bi bankarsko poslovanje uskladili s dobrim praksama radi zaštite sigurnosti i stabilnosti bankovnog sustava, nacionalna i nadnacionalna tijela utvrdila su određena minimalna načela za upravljanje kreditnim rizikom. Banke moraju:

⁵⁸ Ibidem, str. 152.

⁵⁹ Kukuljan, V. (2010.): Uporaba Credit scoring metodologije u domaćim bankama, Računovodstvo, revizija i financije, br. 11, Zagreb, str. 121.-124.

- Odrediti politike i strategije upravljanja kreditnim rizikom na temelju razine tolerancije rizika; razviti sustav nadzora i kontrole kreditnih rizika kako bi osigurali usklađenost s postupcima i kontrolama na razini pojedinačnih proizvoda i portfelja proizvoda,
- Organizirati funkcije upravljanja kreditom i nadzor kreditnog rizika te informacijske sustave za upravljanje,
- Analizirati kreditni status, poslovne uvjete i okruženje klijenata, formulirati standarde odobravanja i izloženost riziku, pojasniti pravila i procedure odobravanja kredita,
- Omogućiti vanjski i neovisni nadzor strategija, praksi i postupaka upravljanja kreditnim rizikom, te procesa odobravanja kredita, te uspostaviti interni sustav nadzora kreditnog rizika u primjeni strategija i načela upravljanja kreditnim rizicima, kao i sustava odobravanja i nadzora.⁶⁰

Stoga upravljanje kreditnim rizikom znači kontinuirano praćenje kredita klijenata i sustavnu analizu vjerojatnosti povrata dospjelih ili nelikvidiranih potraživanja. U protivnom, kreditno umanjene dužnika može se odraziti na dva dijela računa prihoda banke: usklađivanje vrijednosti financijske imovine na teret tekućeg razdoblja tijekom razdoblja usklađivanja vrijednosti potraživanja i fer vrijednosti potraživanja zbog mijenjanja rizične strukture odnosno krivulje prinosa.

Efikasno rukovođenje i nadzor potrebni za osiguranje sigurnosti bankarskih ustanova i stabilnost financijskog sustava uključuju zdrave makroekonomske politike i čvrst i ustrajan zakonodavni okvir. Odgovarajuća infrastruktura financijskog sektora, učinkovita tržišna disciplina i odgovarajuća sigurnost u bankarskoj industriji jednake su važnosti.⁶¹

Da bi obavio dobar posao, bankovni analitičar mora razumjeti cijeli financijski sustav, čak i ako analizira jednog klijenta. Najčešći je uzrok bankrota banaka je kreditni rizik, zbog čega gotovo svi zakonodavni sustavi propisuju minimalne standarde za upravljanje kreditnim rizikom. Temelj kvalitetnog upravljanja kreditnim rizicima je identificiranje već poznatih i potencijalnih rizika u kreditnim aktivnostima. Ograničavanje rizika se postiže mjerama koje

⁶⁰ Ercegovic, R. (2016.): Teorija i praksa bankovnog menadžmenta, Sveučilište u Splitu – Ekonomski fakultet, Split, str. 155.

⁶¹ Greuning, H., Brajović Bratanović, S. (2006.): Analiza i upravljanje bankovnim rizicima: 2. izdanje, MATE, Zagreb, str. 8.

uključuju jasno definirana pravila koja odražavaju filozofiju upravljanja kreditnim rizikom banke i kriterije za praćenje kreditnog rizika.⁶²

⁶² Ibidem, str. 151.

4. KREDITNA SPOSOBNOST I ODOBRAVANJE KREDITA

Kreditna sposobnost je spremnost kupaca da izvršavaju svoje obveze u skladu s propisanim dinamikom i propisanim iznosima. Cilj kreditne procjene je ustanoviti financijsku snagu i mogućnost gubitka zbog nenaplaćenih potraživanja i odgođene naplate.⁶³

Prilikom odobravanja kredita zajmoprimcu, banka je zainteresirana za realnu ili pouzdanu procjenu kreditne sposobnosti potencijalnog klijenta kako bi donijela odluku o odobrenju ili odbijanju kredita. U vezi s tim potrebno je preispitati mogućnosti i potrebe kupaca kako bi se utvrdilo je li odabrana metoda financiranja primjerena. Kreditna analiza je proces utvrđivanja vjerojatnosti otplate dospjele obveze kredita od strane klijenta.⁶⁴

4.1. Procjena kreditne sposobnosti

Procjena kreditne sposobnosti klijenta uobičajeno se radi u situacijama za odobrenje prvog kredita, povećanje limita za kredit i produljenje te rizične kreditne operacije. Prije odobrenja dodjele, kreditna institucija procjenjuje kreditni status dužnika. Na temelju analize klijenta i njegovog okruženja, banka procjenjuje vjerojatnost nastanka događaja ili stanja za koje klijent ne može ispuniti svoje obveze. Općenito govoreći, dobri klijenti banaka imaju dobar tijek novca, visokokvalitetne projekte, visokokvalitetna potraživanja i visokokvalitetne alate za osiguranje kredita. Kreditna analiza je jezgra i ključna odrednica kreditnog procesa putem koje se može utvrditi kreditna sposobnost i kreditna sposobnost klijenta dužnika.⁶⁵

Kreditna procjena jedan je od najvažnijih informacijskih procesa o kojem ovisi kvaliteta potraživanja, odnosno kreditni portfelj i kvaliteta imovine svake poslovne banke. U skladu s tim, banka provodi kreditnu procjenu podnositelja zahtjeva prije nego što uspostavi kreditne odnose i potpiše ugovore o kreditu. Postupak uključuje prikupljanje i analizu različitih podataka, dobivanje svih potrebnih informacija iz njih te donošenje odluke o odobravanju ili odbijanju kredita na temelju toga.⁶⁶

⁶³ Vidučić, Lj. (2008.): *Financijski menadžment, RRiF plus*, Zagreb, str. 342.

⁶⁴ Bohaček, Z., et al. (2003): *Upotreba kredit scoring modela za ocjenjivanje kreditne sposobnosti malih poduzetnika*, *Ekonomski pregled*, 54 (7-8), str. 565-580, dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/25481> str 566.

⁶⁵ Jakovčević, D. (2000.): *Upravljanje kreditnim rizikom u suvremenom bankarstvu*, TEB, Zagreb, str. 15.

⁶⁶ Jakovčević, D. (2000.): *Upravljanje kreditnim rizikom u suvremenom bankarstvu*, TEB poslovno savjetovanje, Zagreb, str. 119.

Proces utvrđivanja kreditne sposobnosti oslanja se na procjenu boniteta klijenta, njegove volje i poslovne sposobnosti podmirenja preuzetih obveza u zadanim rokovima. O njemu ovisi kvaliteta kreditnog portfelja i aktive banke. U svim državama malo poduzetništvo postalo je nosilac ekonomskog rasta i razvoja te kao takvo ima veliko gospodarsko značenje. Za početak poslovanja ili razvoj postojećeg poduzetnici se koriste kreditima. Također, za razvoj infrastrukture, ulaganja u nove proizvode i usluge poduzetnici se koriste kreditima. Posao kreditnog analitičara je procijeniti vjerodostojnost tvrtki i poduzetnika. Njihova kreditna ocjena može se izvršiti primjenom subjektivne procjene kreditnih službenika ili primjenom statističkih credit scoring modela.⁶⁷

4.2. Financijski pokazatelji

Putem analize financijskih pokazatelja procjenjujemo performanse i financijskog zdravlje tvrtke. Izračunavaju se izračunavanjem omjera jedne stavke u financijskim izvještajima, te se potom koriste za analizu trendova, usporedbu s pokazateljima konkurentskih tvrtki ili za prosjek industrije.⁶⁸

Dobro upravljanje znači zadovoljavanje dva standarda u poslovanju, a to su sigurnosni standardi i standardi izvedbe. Shodno tome, pokazatelji likvidnosti i odgovornosti smatraju se pokazateljima korporativne sigurnosti, odnosno pokazateljima koji navode financijsko stanje tvrtke.⁶⁹

Financijske pokazatelje kategoriziramo u 6 skupina.⁷⁰

1. Pokazatelji likvidnosti
2. Pokazatelji zaduženosti
3. Pokazatelji aktivnosti
4. Pokazatelji ekonomičnosti
5. Pokazatelji profitabilnosti
6. Pokazatelji investiranja

⁶⁷ Šarlija, N. (2002.): Modeli kreditnog rizika u ocjenjivanju kreditne sposobnosti malih poduzetnika. Doktorska disertacija. Zagreb: Ekonomski fakultet, str. 57.

⁶⁸ Izvor (Internet; 10.08.2021.): <http://www.netmba.com/finance/financial/ratios/>

⁶⁹ Žager, L., et al. (2017.): op.cit., Zagreb, str. 245

⁷⁰ Vidučić Lj., Financijski menadžment, VII. izdanje, Zagreb, str. 386.

Kada banke analiziraju financijske izvještaje tvrtke u svrhu procjene kredita, sposobnost zaduživanja i operativni rizici tvrtke postaju posebno izraženi, pa je razlaganje nekih pokazatelja značajnije od drugih.⁷¹

Pokazatelji likvidnosti od velikog su značaja za banke, osobito pri izdavanju kratkoročnih kredita, jer ti omjeri procjenjuju sposobnost tvrtke da vrati kratkoročni dug. Koriste se za procjenu sposobnosti poduzeća u kontekstu sposobnosti podmirenja dospjelih kratkoročnih obveza. Izračunavaju se usporedbom najlikvidnije imovine tvrtke s njezinim kratkoročnim obvezama. Ako je ovaj omjer što je moguće veći, obično je pozitivan jer pokazuje da tvrtka ima mogućnost pokriti sve buduće obveze likvidnom imovinom. No, niski omjer predstavljan znak upozorenja za ulagače, jer to može značiti da je tvrtka naišla na poteškoće u obavljanju poslovnih aktivnosti.⁷² Najčešći pokazatelji likvidnosti su koeficijent trenutne likvidnosti, koeficijent ubrzane likvidnosti, koeficijent tekuće likvidnosti i koeficijent financijske stabilnosti, koji se izračunavaju na temelju podataka o bilanci.⁷³ Vrednovanje pokazatelja provodi se na temelju usporedbe s industrijom.

Tablica 2: Pokazatelji likvidnosti

NAZIV POKAZATELJA	BROJNIK	NAZIVNIK
Koeficijent trenutne likvidnosti	Novac	Kratkoročne obveze
Koeficijent ubrzane likvidnosti	Novac + kratkotrajna potraživanja	Kratkoročne obveze
Koeficijent tekuće likvidnosti	Kratkotrajna imovina	Kratkoročne obveze
Koeficijent financijske stabilnosti	Dugotrajna imovina	Kapital i rezerve + dugoročne obveze

Izvor: Obrada autora Žager, L., et al. (2017.): op. cit., Zagreb, str. 46.

Pokazatelji zaduženosti pokazuje financiranje imovine tvrtke, odnosno u kojim količinama tvrtka financira iz tuđih izvora i je li prekomjerno zadužena. Pokazuje u kojoj mjeri tvrtke koriste zaduživanje kao oblik financiranja, odnosno postotak imovine stečene zaduživanjem. Veći omjer imovine i obveza označava veći financijski rizik, a niži omjer imovine i obveza manji je financijski rizik. Ovi pokazatelji su podijeljeni na koeficijent zaduženosti, koeficijent

⁷¹Ribić, D. (2011): Procjena kreditnog rizika, Praktični menadžment, Vol. II, br. 2, dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/107062>

⁷² Izvor (Internet; 14.08.2021.): <https://www.investopedia.com/terms/q/quickratio.asp>

⁷³Žager, L., et al. (2017.): op cit., Zagreb, str. 245.

vlastitog financiranja, faktor zaduženosti, pokriće troškova kamata, stupanj pokrića I, stupanj pokrića II.⁷⁴

Tablica 3: Pokazatelji zaduženosti

NAZIV POKAZATELJA	BROJNIK	NAZIVNIK
Koeficijent zaduženosti	Ukupne obveze	Ukupna imovina
Koeficijent vlastitog financiranja	Kapital i rezerve	Ukupna imovina
Koeficijent financiranja	Ukupne obveze	Kapital i rezerve
Pokriće troškova kamata	Zarade prije poreza i kamata	Rashodi od kamata
Faktor zaduženosti	Ukupne obveze	Zadržana dobit + troškovi amortizacije
Stupanj pokrića I	Kapital i rezerve	Dugotrajna imovina
Stupanj pokrića II	Kapital i rezerve + dugoročne obveze	Dugotrajna imovina

Izvor : Obrada autora Žager, L., et al. (2017.): op cit., str 46.

Pokazatelji aktivnosti, poznati pod nazivom pokazateljima menadžmenta imovine i/ili koeficijentima obrtaja, koriste se za procjenu učinkovitosti upravljanja imovinom poduzeća radi stvaranja određene razine prodaje, odnosno za procjenu njegove poslovne učinkovitosti. Izračun se dobije stavljanjem u omjer promet i prosječni saldo. Predstavljaju brzinu cirkulacije imovine u poslovnom procesu. Pokazatelji aktivnosti uključuju koeficijent obrta ukupne imovine, koeficijent obrta kratkotrajne imovine, koeficijent obrta pretraživanja i trajanje naplate potraživanja u danima.⁷⁵

Tablica 4: Pokazatelji aktivnosti

NAZIV POKAZATELJA	BROJNIK	NAZIVNIK
Koeficijent obrta ukupne imovine	Ukupni prihod	Ukupna imovina
Koeficijent obrta kratkotrajne imovine	Ukupni prihod	Kratkotrajna imovina
Koeficijent obrta potraživanja	Prihodi od prodaje	Potraživanja
Trajanje naplate potraživanja u danima	Broj dana u godini (365)	Koeficijent obrta potraživanja

Izvor: Obrada autora Žager, L., et al. (2017.): op. cit., str. 51.

⁷⁴ Izvor (Internet; 20.08.2021.): <http://www.poslovnaucinkovitost.eu/kolumne/poslovanje/450-efekt-operativne-i-financijske-poluge>

⁷⁵ Vidučić, Lj. (2008.) : Financijski menadžment, VI. izdanje, RRIF – plus, Zagreb

Pokazatelji ekonomičnosti stavljaju u omjer prihode i rashode, te pokazuje koliko je prihod ostvaren po jedinici rashoda, zbog čega označava mjeru učinkovitosti poduzeća. Teži se što većem koeficijentu ekonomičnosti, tako da svaka jedinica rashoda ostvaruje što veći prihod. Dijelimo ih na ekonomičnost ukupnog pokazatelja, ekonomičnost poslovanja, ekonomičnost financiranja te ekonomičnost ostalih poslovnih aktivnosti.⁷⁶

Tablica 5: Pokazatelji ekonomičnosti

NAZIV POKAZATELJA	BROJNIK	NAZIVNIK
Ekonomičnost ukupnog poslovanja	Ukupni prihodi	Ukupni rashodi
Ekonomičnost poslovanja	Poslovni prihod	Poslovni rashodi
Ekonomičnost financiranja	Financijski prihodi	Financijski rashodi
Ekonomičnost ostalih poslovnih aktivnosti	Ostali poslovni prihodi	Ostali poslovni rashodi

Izvor: Obrada autora Žager, L., (2017.): et al.: op. cit., str. 52.

Pokazatelji profitabilnosti prikazuju iznos dobiti koju je društvo ostvarilo u odnosu na svoje prihode i imovinu te iznos svog kapitala. Mjeri uspjeh čineći tvrtku profitabilnom. Pokazatelji profitabilnosti uključuju neto profitnu maržu, bruto profitnu maržu, neto rentabilnost imovine, bruto rentabilnost imovine te rentabilnost vlastitog kapitala. Izračunavaju se na temelju podataka o bilanci i računu dobiti i gubitka.

Tablica 6: Pokazatelji profitabilnosti

NAZIV POKAZATELJA	BROJNIK	NAZIVNIK
Neto marža profita	Neto dobit + rashodi od kamata	Ukupni prihod
Bruto profitna marža	Dobit prije poreza + rashodi od kamata	Ukupni prihod
Neto rentabilnost imovine	Neto dobit + rashodi od kamata	Ukupna imovina
Bruto rentabilnost imovine	Dobit prije poreza + rashodi od kamata	Ukupna imovina
Rentabilnost vlastitog kapitala	Neto dobit	Kapital i rezerve

Izvor: Obrada autora Žager, L., et al. (2017.): op. cit., str. 53.

Pokazatelje investiranja podijeljeni su na dobit po dionici (EPS), dividendu po dionici (DPS), odnos isplate dividendi (DPR), odnos cijene i dobiti po dionici (P/E), ukupna rentabilnost dionice i dividendna rentabilnost dionice. Pokazatelji ulaganja mjere učinkovitost, točnije ekonomsku korisnost ulaganja u dionice poduzeća. Uz financijske izvještaje, za izračun pokazatelja potrebni su i podaci o broju dionica i njihovoj tržišnoj vrijednosti. Obično je zarada

⁷⁶ Žager, L., et al. (2017.): op. cit., Zagreb, str. 51.

po dionici veća od dividende po dionici jer se dio dobiti zadržava, ali je također moguće isplatiti dividendu iz zadržane dobiti. Omjer isplate dividende ilustrira ovaj problem, a omjer zarade po dionici pokazuje koliko je puta tržišna cijena dionice veća od zarade po dionici. Odnos isplate dividendi ilustrira ovaj problem, a odnos zarade po dionici prikazuje koliko je puta tržišna cijena dionice veća od zarade po dionici.⁷⁷

Tablica 7: Pokazatelji investiranja

NAZIV POKAZATELJA	BROJNIK	NAZIVNIK
Dobit po dionici (EPS)	Neto dobit	Broj dionica
Dividenda po dionici (DPS)	Dio neto dobiti za dividendu	Broj dionica
Odnos isplate dividendi (DPR)	Dividenda po dionici (DPS)	Dobit po dionici (EPS)
Odnos cijene i dobiti po dionici (P/E)	Tržišna cijena dionice (PPS)	Dobit po dionici (EPS)
Ukupna rentabilnost dionice	Dobit po dionici (EPS)	Tržišna cijena dionice (PPS)
Dividendna rentabilnost dionice	Dividenda po dionici (DPS)	Tržišna cijena dionice (PPS)

Izvor: Obrada autora Žager, L., et al. (2017.): op. cit., str. 56.

4.3. Metode procjene kreditne sposobnosti

Koncept kreditne sposobnosti često se miješa sa bonitetom. BONITAS (lat, odnosno francuski) znači dobrota, valjanost, odnosno u trgovačkom smislu – sposobnost plaćanja. Bonitet se odnosi na kvalitetu, pouzdanost, poslovanje i ugled pravnih i fizičkih osoba. Osim kreditne sposobnosti, uključuje i ugled tvrtke na tržištu, pouzdanost, trajnost i stabilnost njezina poslovanja, redovitost ispunjavanja obveza, kvalitetu investicijskih projekata i buduće izgled tvrtke. Za banke, bonitetna ocjena pokriva operativne aspekte koji su iznimno važni za sigurnost otplate kreditnih sredstava.⁷⁸

Bonitet poduzeća se koristi u ekonomskoj tehnologiji za utvrđivanje kvalitete poslovnih subjekata, kvaliteta potraživanja, kvaliteta vrijednosnih papira, sposobnost otplate kredita..

⁷⁷ Žager, L., et al. (2017.):op. cit., Zagreb, str. 55.

⁷⁸ Gregurek, M., Vidaković, N. (2011.): Bankarsko poslovanje, RRI, Zagreb, str. 271.

Cjelokupna ocjena kreditne sposobnosti pokriva različita poslovna područja koja mogu utjecati na buduće poslovanje klijenata, odnosno mogućnost otplate kredita. Osim kvantitativnih podataka u financijskim izvještajima, od velike su važnosti i kvalitativni podaci. Nakon odobravanja kredita, banka je dužna redovito pregledavati uvjete poslovanja tvrtke kako bi na vrijeme otkrila moguće poslovne probleme. Model kreditnog rejtinga trebao bi se usredotočiti na sljedeće aspekte poslovanja dužnika:⁷⁹

- likvidnost poslovanja,
- pokriće kamata i otplata duga,
- strukturu izvora u bilanci ili izloženost duga poduzeća,
- podudaranje dospijuća imovine i obveza,
- sposobnost stvaranja dovoljnog novčanog tijeka,
- sposobnost stvaranja zarade,
- rentabilnost poslovanja,
- udio fiksnih troškova u ostvarenom prihodu.

Funkcija kreditne analize je procijeniti kreditnu sposobnost zajmoprimca. Jedan od mogućih pristupa analizi je metoda vrednovanja "**6K**", preko analize karaktera, kapaciteta, kapitala, kolaterala, kondicije i kontrole.⁸⁰

Karakter određuje je li svrha kredita razumna i postoji li namjera da se kredit otplati u cijelosti. Klijent bi trebao imati jasnu svrhu kredita i spremnost za otplatu kredita u skladu s ugovorom. Odobrenje zajma za koje se podnosi zahtjev mora biti u okviru kreditne politike banke. Jedan način analize klijenata je odrediti stvarni obrtni kapital jer je to pouzdano mjerilo likvidnosti tvrtke. Ne postoji precizan način za mjerenje ovog pokazatelja, ali neke banke podataka o najvažnijim kreditnim tržištima i dužnicima izuzetno su važne. Neki će kreditni menadžeri potrošiti puno energije na provjeru osobnih navika podnositelja zahtjeva, kada se ustanovi da je podnositelj rastrošan, zahtijeva se da plate unaprijed. Važno je istaknuti kako se ova vrsta analize više puta koristi u kreditnoj analizi stanovništva, a manje za tvrtke.

Kapacitet se obično utvrđuje dokumentima, odnosno osnivačkim aktima, financijskim izvješćima i uvidom u strukturu i učinkovitost tvrtke. Temelji se na proučavanju likvidnosti i

⁷⁹ Ibidem, str. 273.

⁸⁰ Jakovčević, D. (2000.): Upravljanje kreditnim rizikom u suvremenom bankarstvu, TEB poslovno savjetovanje, Zagreb, str. 128.

solventnosti budućih dužnika. Sposobnost otplate dugova može se izvući iz očekivane zarade tvrtke. Važno je obratiti pozornost na iznos duga i procjenu promjene u uvjetima poslovanja i uspješnosti nakon odobravanja kredita. Klijent ni trebao imati pravnu sposobnost za upravljanje cijelim poslovanjem i kvalificirano rukovodeće osoblje. Na zahtjev banke, poduzetnik, bi trebao omogućiti pristup osnivačkom ponašanju, financijskim ovlaštenjima i drugim pravnim dokumentima i dosjeima osoblja.

Kapital je iznimno važan i složen projekt analize. Zahtijeva visok stupanj stručnog znanja i znanja kreditnog analitičara, uglavnom za razumijevanje i tumačenje financijskih podataka koje tvrtka objavljuje. Najvažnije su bilanca, račun dobiti i gubitka i izvještaj o novčanim tokovima (za velike subjekte). Klijent bi trebao biti u mogućnosti voditi posao koji može generirati dovoljan novčani tok za ispunjenje svih obveza, uključujući i otplatu kredita. Iskustvo i vrijeme pokazali su kako se s prva dva izvješća lako manipulira lažnim podacima. Stoga je treći mjerodavni oblik izvješća najmjerodavniji, ali trenutno ima zakonske obveze samo za velike poduzetnike. Vjeruje se da je to posljedica nedostatka informacija koje bi mogle imati negativan utjecaj na analizu kreditne sposobnosti manjih subjekata s potencijalno dobrom sposobnošću (tj. bonitetom).

Kolateral ili zalog dužnika predstavlja instrumente osiguranja, a analiza njihove vrijednosti od velike je važnosti za procjenu kreditne sposobnosti tvrtke. Služi kao sekundarni izvor plaćanja. Ukoliko zajmoprimac ne ispunjava svoje obveze, zajmodavac ima mogućnost prodati vrijednosne papire u svrhu zadovoljenja svoja potraživanja. Ako je dobiveni iznos veći od zajma i kamata, višak će biti isporučen zajmoprimcu. U suprotnom, zajmodavac će postati nesiguran vjerovnik nepokrivenog salda. Da bi se to izbjeglo, zajmodavci uključuju kolateral koji se može brzo unovčiti bez probijanja cijene i čiji je rok dospijeca otprilike paralelan s razdobljem otplate kredita. Kolaterali koje traže financijske institucije smanjuju njihov rizik gubitka. Vrijednost ovih instrumenata trebala bi biti dovoljna da pokrije cjelokupno potraživanje po ugroženom kreditu od trenutka aktivacije do trenutka likvidacije, uključujući zatezne kamate i ostale troškove.

Kondicija se odnosi na analizu okruženja dužnika, njegovih povijesnih poslovnih trendova i stajališta o grani poslovnih aktivnosti klijenta. Utječe na definiranje njegovih poslovnih uvjeta i pretpostavki. Treba razmotriti trendove i perspektive poslovanja klijenta te ocijeniti makroekonomski okvir. To su čimbenici na koje potrošač ne može utjecati.

Kontrola je posljednji korak u procjeni boniteta. Kako bi se stabilizirala kontrola, važno je uzeti u obzir zakon u kojem kupac posluje i organizaciju u kojoj se kupac nalazi. Ako pri analizi ključnih čimbenika rizika kreditni službenik i/ili analitičar donese odluku samo na temelju znanja i iskustva te u skladu s propisanim postupcima i pravilima, radi se o subjektivnoj procjeni. Međutim, ako prilikom donošenja odluke koristi model razvijen pomoću statistike i drugih metoda, to se naziva Credit scoring. Credit scoring sustav je koji dodjeljuje bodove zajmoprimcima. Zbroj bodova predstavlja brojčanu vrijednost koja ukazuje na mogućnost kašnjenja dužnika u otplati kredita. Kvantitativna analiza uključuje analizu kreditne povijesti, procjenu unutarnjih i vanjskih čimbenika tvrtke, analizu financijskih izvještaja, analizu novčanog tijeka i izradu kreditnih izvješća.

Neke metode ocjenjivanja kredita su analiza financijskih izvještaja putem financijskih pokazatelja i sustava bodovanja, poput višestruke diskriminacijske analize, Altmanova Z modela i credit scoring modela.

Altmanov Z model koristi se za procjenu vjerojatnosti bankrota poslovnog subjekta. Sumarni rezultat se dobiva raspodjelom pondera pojedinih financijskih pokazatelja. Prema njihovoj visini se određuje kako poduzeće posluje, je li bez opasnosti od skorog stečaja, uz opasnost skorog stečaja ili se ipak ne može znati točna ocjena o mogućem stečaju.⁸¹

Credit scoring postupak je utvrđivanja vjerojatnosti kašnjenja klijenta u odgovarajućim plaćanjima rata kredita. Ovaj postupak procjene rizika javlja se prilikom davanja kredita postojećim ili novim klijentima, na temelju njihovog prošlog ponašanja, odnosno otplate prethodno odobrenih kredita. Koriste se statističke metode za predviđanje vjerojatnosti da će zajmoprimci postati neuredni u izvršavanju svojih obveza. Rezultat ove metode je tzv. score, bod koji banke koriste za rangiranje tražitelja kredita na temelju rizika. Pritom, analitičar proučava povijesne podatke o uspješnosti prije odobravanja kredita kako bi utvrdio koje karakteristike tražitelja kredita mogu pomoći u procjeni hoće li se zajam otplatiti na odgovarajući način.⁸²

Što se tiče razlika u metodama, možemo reći da metoda vrednovanja 6K spada u kvalitativne metode jer obuhvaćaju sve informacije koje nisu obuhvaćene računovodstvenim podacima tvrtke, kao što su: vlasnička struktura tvrtke, računovodstvo i izvještavanje, objekti i

⁸¹ Vidučić, Lj. (2008.): Financijski menadžment, RRI plus, Zagreb, str. 344.

⁸² Kukuljan, V. (2010.): Uporaba Credit scoring metodologije u domaćim bankama, Računovodstvo, revizija i financije, br. 11, Zagreb, str. 121-124.

organizacija te položaj na tržištu i tržištu. Bonitetna ocjena koja je temeljna na solventnosti se sastoji od kvantitativnih podataka, a kod proširene bonitetne ocjene uzimaju se i kvalitativni podaci. Kvalitativne i kvantitativne informacije su veoma važne u donošenju poslovnih informacija, te nam mogu pomoći u donošenju odluka. Analiza financijskih izvještaja i promatranje financijskih pokazatelja spada u kvantitativne metode jer se provode na tri osnovna financijska izvješća, a to su: bilanca, račun dobiti i gubitka i izvještaj o novčanom toku.

4.4. Uvjeti za odobravanje kredita

Svaka banka ima svoje postupke i procedure za određivanje zajmova i kreditnih rejtinga. Zajedničko obilježje svih ovih postupaka i procedura je potreba da se što je moguće više utvrde mogućnosti svakog klijenta kako bi banka izbjegla mogućnost gubitka investicijskih sredstava.

Prilikom odobravanja kredita kreditnu ulogu obavlja samo kreditni menadžer ili kreditni odbor, ovisno o vrijednostima kredita kao i veličini banke. Stoga kreditni službenik odnosno kreditni referent poduzima dodatne sigurnosne mjere tijekom procjene i odobrenja. Ako nakon analize smatraju da klijent ima visok rizik ili da nije prikladan za kreditiranje, tražit će i pronaći način kako pomoći klijentu pod uvjetom da banka vjeruje da je njena imovina u potpunosti zaštićena i postiže se prihvatljiva dugoročna kamatna stopa.⁸³

Odobrovanje kredita malim tvrtkama ima više zajedničkih poveznica s potrošačkim kreditom, jer kreditna sposobnost malih poduzeća izravno je povezana s financijskim stanjem vlasnika tvrtki.⁸⁴

Što se tiče uvjeta za odobravanje kredita dijelimo ih na opće i posebne. Opći uvjeti se definiraju ponašanjem zakona, propisa i bankarskih politika, pa se stoga primjenjuju na svaku vrstu kredita i svakog korisnika. Posebni uvjeti kredita su selektivni i predvidivi su za određene zajmove. Kako bi se ispunili određeni uvjeti kredita, potrebno je ispuniti relevantne opće uvjete. Pod opće uvjete ubrajamo kreditnu sposobnost, namjensku potrošnju kredita te ispunjavanje određenih uvjeta za određene oblike kredita.⁸⁵ Posebni uvjeti ovise o svrsi korištenja određenih

⁸³ Rose, P.S. (2003.): Menadžment komercijalnih banaka, Mate, Zagreb, str. 574.

⁸⁴ Šarlija, N. : predavanje „Kreditna analiza“, EFOS str. 57.

⁸⁵ Mishkin, Eakins, (2005.): Financijska tržišta i institucije: 4. izdanje, MATE d.o.o, Zagreb., str. 598.

kredita, vlastitom sudjelovanju zajmoprimca, pologu depozita i instrumentima osiguranja za vraćanje kredita.

5. PROCEDURA KOD PROCJENE KREDITNE SPOSOBNOSTI TE ODOBRAVANJE KREDITA U IMEX BANCI D.D.

Imex banka

Slika 3. Imex banka d.d.

Izvor (Internet 20.08.2021.): [Imex banka d.d.](https://www.imexbanka.hr/)

5.1. Opći podaci o IMEX banci

Imex banka d.d. je financijska ustanova u potpunom vlasništvu Hrvata, s punim ovlaštenjem za sve vrste transakcija u zemlji i inozemstvu. Na financijskom tržištu postoji više od dva desetljeća, tijekom kojih je uspostavio visokokvalitetnu strukturu kupaca u Hrvatskoj. Banka ima poslovne odnose s najvećim privrednim subjektom u zemlji, ali ima i poslovne poslove s malim tvrtkama, obrtima i građanima kojima pružamo niz svih financijskih proizvoda i usluga. Poseban naglasak stavlja se na konkurentnost i napredak hrvatskog gospodarstva, zbog čega podržavaju hrvatske proizvođače i izvoznike.

Početak Imex banke d.d. može se pratiti do 1990. godine, kada je Imex trgovina d.d. stvorila štedno -kreditnu službu. Prema tadašnjim važećim propisima, usluga se zvala Imex banka. Sama riječ Imex skraćenica je od riječi Import-Export, kao glavna djelatnost Imex trgovine d.d. Od osnivanja, odjel štednje i kredita Imex banke surađivao je s najvećom pravnom osobom u Hrvatskoj, a kontinuirano je poslovao s profitabilnošću i kontinuiranim rastom.

Godine 1995. ova je usluga štednje i kredita premašila obim poslova štednje i kreditiranja u smislu obujma poslovanja, depozita i klijenata, pa je Imex trgovina d.d. osnovala novu banku istog imena, Imex banka d.d. Budući da je štedno -kreditno poslovanje u prvih pet godina postiglo značajno povećanje kapitala i veliku depozitnu bazu, od registracije Imex banke

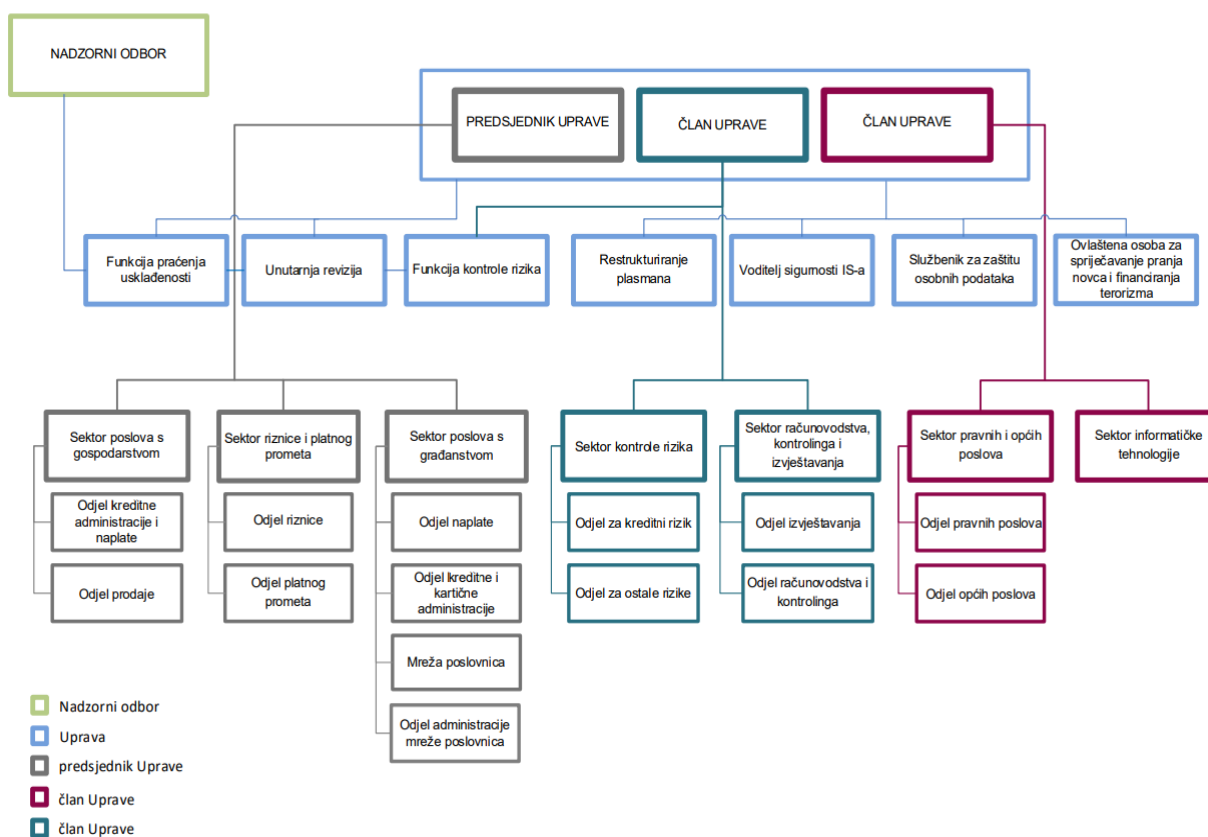
d.d. dobiveno je ovlaštenje je za obavljanje svih bankovnih poslova, uključujući i poslovanje s inozemstvom. Posluje s najvećim poslovnim subjektima u zemlji, kao i s manjim tvrtkama, obrtima i građanima, a mi im pružamo niz svih financijskih proizvoda i usluga.

Banka je od svog osnutka uvijek bila profitabilna, likvidnost (kuna i strana valuta) prioritetna je kategorija, bezrezervno stavljajući sigurnost raspolaganja sredstvima na prvo mjesto, te izvršavajući svoje obveze u zemlji i inozemstvu. Ta se politika strogo pridržavala standarda koji se odnose na kreditne i druge rizike, čak i na štetu blažeg, ali stoga stabilnog rasta. Iz tog razloga bilanca banke nastavila je rasti iz godine u godinu

Banku je godinama karakterizirala visoka učinkovitost poslovanja. Stoga je 2002. godine dobila priznanje britanskog stručnog časopisa Finance Central Europe i postala najuspješnija banka u Hrvatskoj s povratom imovine. Godine 2003. osvojila je prvu hrvatsku nagradu u kunama i uvrštena je kao 1% hrvatsko poduzeće. Jedna je od najvećih, najprofitabilnijih i najproduktivnijih tvrtki.

Tržišni udio IMEX banke relativno je mali, samo 0,4%, no zbog svoje učinkovitosti i usredotočenosti na proizvodnju, osobito izvoz, fokus se stavlja na ovu tržišnu nišu.

Također većinu svog poslovanja vodi s građanima, pružajući im niz svih bankarskih proizvoda i usluga. Izvanredan rast kredita i štednje najbolji je dokaz njene reputacije kroz godine stabilnog poslovanja i stalnih inovacija proizvoda.

Slika 4. Organizacijska shema Banke na dan 31.12.2020.

Izvor (Internet; 20.08.2021.): [Godišnje izvješće za 2020.godinu.pdf \(imexbanka.hr\)](https://www.imexbanka.hr/godisnje-izvješće-za-2020-godinu.pdf)

Poslovna mreža broji 11 poslovnica i zapošljava 125 djelatnika. Dugi niz godina prisutna je u Zagrebu, Splitu, Rijeci i Pločama, od 2007. godine u Varaždinu, a od 2012.g. u Trogiru. Cilj banke je približiti svim građanima, poduzećima i obrtnicima prednosti proizvoda te opravdati povjerenje sadašnjih i budućih klijenata koji ostaju vjerni Imex banci d.d.

Imex banka nudi i široku paletu i štednja. Od istaknutih proizvoda navodimo kunsku štednju Renta i A vista te otvorenu i deviznu štednju.---

Što se tiče mobilnog bankarstva posjeduju Imex@NET online bankarstvo koje nudi klijentima brži i jednostavniji pristup uslugama banke neovisno o radnom vremenu i mjestu na kojem se nalazili. Imex@NET omogućava korisnicima uvid u stanje svih računa 24 sata dnevno, povoljnije naknade za plaćanje svih vrsta naloga, jednostavniji prijenos sredstava te kupnju deviza, i dr. Za korištenje je dovoljan pristup računalu sa internetskom vezom, a pristup usluzi moguć je uz karticu s pinom koju korisnik preuzima pri ugovaranju usluge.

5.2. Kreditna aktivnost u IMEX banci

Najveći udio u strukturi imovine imaju krediti i predujmovi koji su na dan 31.12.2020. iznosili 755 mil. kn, odnosno imali su 52,79% udjela u ukupnoj imovini Banke i u odnosu na četvrti kvartal prošle godine smanjeni su za 140 mil.kn. odnosno za 15,68%. Novčana sredstva, novčana potraživanja i obveze u središnjim bankama i ostali depoziti po viđenju su na 31.12.2020. iznosili 151 mil. kn što je povećanje od 7,5 mil.kn u odnosu na isto razdoblje prošle godine.

Slika 5. Struktura udjela pojedinih pozicija aktive na dan 31.12.2020.

Izvor (Internet; 21.08.2021.): [Godišnje izvješće za 2020.godinu.pdf \(imexbanka.hr\)](#)

Na dan 31.12.2020. godine u imovini Banke, krediti i predujmovi iznosili su 755,7 mil. kn. što predstavlja smanjenje za 140,5 mil. kn odnosno za 15,67% u odnosu na isto razdoblje prošle godine. U strukturi kredita i predujmova najveći udio od 45,55% imaju kućanstva dok su drugi po značajnosti plasmani prema nefinancijskim društvima s udjelom od 31,20%.

Od kredita za mala poduzeća i obrtnike nude:

1. **Kratkoročni krediti**
2. **Dugoročni krediti**
3. **Kreditni okvir**
4. **Krediti u suradnji s HBOR-om**
5. **Krediti u suradnji s HAMAG INVEST-om**
6. **Lombardni krediti**

Kratkoročni krediti odobravaju se s rokom otplate do jedne godine dana.

Kredit za likvidnost ima rok dospijeaća do 3 mjeseca, način povrata je jednokratno po dospijeaću, te ima mjesečni obračun kamate. Kad zajmoprimac predvidi da će u kratkom roku doći do priljeva kapitala, može prevladati zahtjeve za kratkoročnom likvidnošću, što je dovoljan izvor otplate kredita. Na primjer, krediti se mogu koristiti za isplatu plaća, plaćanje dobavljačima itd.

Kreditom za obrtna sredstva osiguravamo najkvalitetnije financiranje zahtjeva za obrtnim kapitalom kao financijsku osnovu za namjerno obavljanje dnevnih aktivnosti. Zajmovi za obrtna sredstva koriste se za osiguravanje sredstava za tekuće poslovanje korisnika i financiranje uvoza putem otvorenih akreditiva i plaćanja inozemnim dobavljačima. Rok dospijeaća mu je do 12 mjeseci, način povrata može biti u anuitetima, ratama ili jednokratno po dospijeaću te je mjesečni obračun kamate.

Okvirni kredit po transakcijskom računu ima rok dospijeaća do 12 mjeseci, način povrata priljevima na poslovni račun korisnika i obračun kamate je mjesečni, ali samo na iskorišteni iznos kredita. Ovaj se proizvod koristi za financiranje povremenih potreba za održavanjem likvidnosti i dodatnih potreba za obrtnim kapitalom. Korisnik potpisuje ugovor s potrebnim iznosom kredita i razdobljem korištenja do 12 mjeseci kao dopušteno prekoračenje za račun za trgovanje. Potrebna likvidna sredstva mogu se jednostavno povući, a povrati ostvariti ulijevanjem na poslovni račun korisnika.

Dugoročni krediti s rokom otplate duljim od godinu dana za različita investicijska ulaganja. Zajmoprimac pribavlja financijska sredstva za financiranje razvoja i širenja poslovanja. Njihov je cilj osigurati kredite za ulaganje u nove poslovne procese, modernizaciju

i proširenje postojećih poslovnih procesa ili njihovu reorganizaciju, kao i kredite za kupnju strojeva, vozila, kupnju ili izgradnju poslovnih objekata, skladišta, novih proizvodnih pogona itd.

Kreditni za trajna obrtna sredstva koriste se za osiguravanje dugoročnih sredstava za tekuće poslovanje korisnika i povećanje prometa i prihoda uz stabilan tijek novca. Odobrava se s rokom povrata dužim od 12 mjeseci. Upotreba može biti jednokratna ili višekratna ovisno o zahtjevima klijenata. Način otplate može biti kao anuitet, rate ili jednokratno po dospeljuću, a kamata se može obračunati na mjesečnoj, tromjesečnoj ili polugodišnjoj osnovi.

Dugoročni investicijski kredit ima rok dospeljuća preko 3 godine odnosno višekratno ovisno o zahtjevima klijenata. Način otplate može biti u anuitetno, u ratama ili jednokratno po dospeljuću. Obračun kamate može biti mjesečni, tromjesečni, polugodišnji ili godišnji. Investicioni krediti osmišljeni su kako bi osigurali dugoročno financiranje investicijskih projekata ili planova za stvaranje, modernizaciju, proširenje i diverzifikaciju podružnica i proizvodnih objekata te ulaganje u poslovne prostore, skladišta, građevinsko zemljište, flote, brodove i ostalo dugotrajna imovina. Odobrava se za financiranje investicijskih projekata ili planova s razdobljem povrata većim od 3 godine. Uplaćuje se na poslovni račun dužnika ili račun dobavljača-izvođača (na temelju predračuna ili drugih dokumenata).

Kreditnim okvirom korisnik pristaje na potreban iznos kredita i razdoblje na koje može povući sredstva prema potrebi. Način otplate je u anuitetima, ratama ili jednokratno po dospeljuću. Kamata se obračunava samo na iskorišteni iznos kreditnog okvira. Prema dogovorenom iznosu, kupci mogu financirati tekuće poslovanje, održavati likvidnost, otvarati akreditive i jamstva koja su korisna dobavljačima te vršiti plaćanja u zemlji i inozemstvu. Svaki put kada se izvrši povrat, kreditni okvir se ažurira s istim iznosom.

Kreditima u suradnji s HBOR-om svrha je poticanje hrvatskog gospodarstva kroz različite programe osigurane u suradnji s Imex bankom i Hrvatskom bankom za obnovu i razvoj.

Kreditni u suradnji s HAMAG INVESTom - Hrvatska agencija za mala poduzeća i ulaganja nacionalna je institucija koja potiče mala i srednja poduzeća davanjem garancije, olakšavajući provedbu kredita za najkvalitetnije projekte.

Lombardnom kreditu rok dospeljuća je jednak ili manji od dospeljuća namjenskog depozita. Način otplate može biti anuitetno, u ratama ili jednokratno po dospeljuću. Odobreni

iznos lombardnih kredita iznosi do 100% iznosa namjenskih depozita u vlasništvu tvrtki, obrta ili fizičkih osoba. Depozit ne mora nužno pripadati zajmoprimcu te se može obraditi nakon otplate.⁸⁶

5.3. Rezultati intervjua

Početak ovog istraživanja navodi ukupno deset istraživačkih pitanja na koja je potrebno odgovoriti. Neka su pitanja odgovorena pomoću metode desk istraživanja. Za ostala pitanja koristio se intervju. Intervju je obavljen sa pomoćnikom direktora poslovnice Imex banke iz Splita. S obzirom na gore navedeno, podaci prikupljeni izravno od pomoćnika direktora pomoći će nam da utvrdimo koji je proces procjene kreditne sposobnosti malih poduzeća i obrtnika u praksi te da kao primjer koristimo Imex banku. Na taj su način dobiveni svi podaci iz prve ruke vezani uz gore spomenuta istraživanja. Istraživačka pitanja i odgovori su sljedeći.

1. Koje sve bankarske kredite Imex banka ima u ponudi za poduzetnike?

Imex banka u ponudi ima kratkoročne kredite, dugoročne kredite, lombardne kredite, kreditni okvir te kredite u suradnji s HBOR-om i HAMAG INVEST-om.

2. Kako podnijeti zahtjev za kredit?

Ovisno i vrsti kredita se ispunjava obrazac “zahtjev za kredit” u koji se upisuju podaci podnositelja zahtjeva, izabire se oblik kreditnog zaduženja, zatim se upisuje namjena traženog kredita (traženi iznos kredita, valuta, namjena, rok i način korištenja te rok povrata i način otplate), te na kraju prijedlog instrumenata osiguranja.

⁸⁶ Izvor (Internet 23.08.2021.): <https://www.imexbanka.hr/pravne-osobe/kredit>

3. Koji uvjet je najvažniji za dobivanje kredita?

Prije su u ponudi bili hipotekarni krediti, a sada ukoliko poduzetnik nema bonitet nije u mogućnosti dobiti kredit. To nas dovodi do zaključka da je bonitet najvažniji uvjet za odobravanje kredita u Imex banci.

4. Kako izgleda procedura odobravanja?

Prvi korak u proceduri odobravanja je popunjavanje zahtjeva, zatim banka zaprimi taj isti zahtjev. U programu FinInfo banka provjerava okvirno podatke o podnositelju zahtjeva, je li zadovoljava ili ne zadovoljava uvjete. Bonitet ocjene A, B, C, D, se odobrava, a E se ne odobrava. Nakon provjere boniteta popunjava se obrazac (cjelokupna dokumentacija; godišnji financijski izvještaj) koji se šalje knjigovodi podnositelja zahtjeva kako bi ga popunio. Na osnovu tih podataka obrađuje se klijent odnosno podnositelj zahtjeva. Traženi podaci koji ne smiju biti stariji od 3 mjeseca.

FININFO BONITET je model koji pokazuje rizike poslovanja s pravnom osobom, Drugim riječima, rizik od neizvršenja obveza. U ovom modelu, bonitetne ocjene subjekta podijeljene su na pet razina od A do E, što odgovara odgovarajućem riziku neispunjenja obveza. U procesu izračuna kreditnih rejtinga, model FININFO BONITET analizira ukupnost, podatke o financijskim izvještajima, financijske pokazatelje i nefinancijske podatke hrvatskih pravnih osoba koje ispunjavaju uvjete za dodjelu kreditnih rejtinga. Bonitetne ocjene u modelu FININFO BONITET izračunavaju se jednom godišnje. Bonitetni razred A predstavlja najkvalitetniji subjekt s najnižim rizikom neplaćanja, dok razina E označava subjekt s najvećim rizikom neispunjenja obveza, a rizik neispunjenja obveza raste s promjenama bonitetnog razreda (npr. rizik poslovanja s subjektom u kategoriji ocjene C veći je nego kada posluje sa subjektom kategorije B).

Značenje bonitetnih ocjena i povezanih rizika je sljedeće:

- Bonitetna ocjena A - bonitet je odličan, a kreditni rizik vrlo nizak, u konačnici možete nastaviti poslovni odnos sa subjektom.
- Bonitetna ocjena B - bonitet je dobar, a kreditni rizik nizak, zaključak je da se nastavlja poslovni odnos sa subjektom.
- Bonitetna ocjena C - bonitet je graničan, a kreditni rizik prosječan, poslovni odnos sa subjektom se nastavlja uz aktivno praćenje razvoja situacije.

- Bonitetna ocjena D - bonitet je slab, a kreditni rizik značajan, nastavlja se poslovni odnos, ali uz velike mjere opreza.
- Bonitetna ocjena E - bonitet je kritičan kreditni rizik je visok, ako se poslovni odnos nastavlja mora biti isključivo uz potpuno osiguranje potražitelja, ali Imex banka ne odobrava kredite s ovom ocjenom.⁸⁷

Nadalje se direktoru sektora dostavljaju obrasci koje on potpisuje prijedlog odluka. Prijedlog odluke se šalje sektoru rizika i traži se njihovo mišljenje. Ako sektor rizika da svoje pozitivno mišljenje predmet ide dalje na kreditni odbor. Kreditni odbor broji 5 članova koji funkcioniraju tako da se jednoglasno donosi odluka. Tajnik kreditnog odbora sastavlja odluku koju predsjednik odbora potpisuje. Banka kontaktira klijenta, izrađuje ugovor, zadužnicu, pravna služba izrađuje sporazum ako se radi o nekretnini osiguranja. Kredit može biti osiguran zadužnicom ili nekretninom. Sa svom dokumentacijom se ide u javnog bilježnika da se sve ovjeri i potpiše.

Kada se ovjeri sporazum, ukoliko nema nekretnine, skeniraju se potpisani i ovjereni dokument i šalje se u kreditnu administraciju. Kraj procesa se označuje isplatom kredita. Ako ima nekretnine, onda se taj sporazum predaje na zemljišnik i banka stavlja hipoteku i kada banka dobije rješenje da je uknjižena, isplaćuje se kredit.

Kada se radi o većim iznosima kredita nakon kreditnog odbora ide se na upravu, nakon uprave na nadzorni odbor i nadzorni odbor daje suglasnost.

Potrebna dokumentacija za obradu zahtjeva za realizaciju kredita, garancije ili nekog drugog oblika kunskog ili deviznog zaduženja

- Zahtjev tvrtke u pisanom obliku

Opći podaci

- Akt o osnivanju, Statut za dioničko društvo
- Rješenje o upisu u sudski / obrtni registar, odnosno registar nadležnog tijela i sve kasnije izmjene ili Izvadak iz Sudskog registra ne stariji od 30 dana
- Obavijest o razvrstavanju djelatnosti prema NKD-u
- Preslika osobne iskaznice osoba ovlaštenih za zastupanje poslovnog subjekta
- Izjava o povezanosti

⁸⁷ Izvor (Internet 21.9.2021.): [Fininfo opis bonitetnog modela.pdf](#)

Podaci o poslovanju

Godišnji izvještaji

- Ovjereni financijski izvješća za posljednje dvije godine
- Izlist bruto-bilance po posljednjem financijskom izvješću
- Stanje kupaca i dobavljača (struktura) prema posljednjem financijskom izvješću
- Specifikacija zaduženja kod financijskih institucija prema posljednjem financijskom izvješću Izvještaj o deviznoj poziciji klijenta prema posljednjem financijskom izvješću
- BON-2 po svim računima

Ostala dokumentacija i podaci na zahtjev banke

- Stanje kupaca i dobavljača - struktura
- Specifikacija zaduženja kod financijskih institucija
- Izvještaj o deviznoj poziciji klijenta
- Potvrda o stanju poreznog duga-ne starija od 30 dana
- Ostala dokumentacija i podaci na zahtjev banke (ukoliko se tvrtka prvi put pojavljuje sa zahtjevom u banci potrebno je kratko opisati povijest poslovnih aktivnosti, a za dugoročna zaduženja potrebno je priložiti poslovni plan ili investicijski elaborat

5. Koji su razlozi odbijanja financiranja i postoji li glavni razlog?

Ne postoji glavni razlog no postoji nekoliko razloga odbijanja koji su jednako važni jer su povezani, a to su:

- Dobit prije kamata, poreza i amortizacije ili EBITDA (engl. *Earnings Before Interest Tax Depreciation and Amortization*) kao jedan od pokazatelja uspješnosti poslovanja tvrtke s naglaskom likvidnosti.
- Negativna struktura financijskih izvještaja (poslovni gubitak, nesavršena struktura bilance, odnosno neuravnotežena imovina i obveze, negativan obrtni kapital, nedovoljna kapitalizacija poduzeća)
- Nemarnost u podmirivanju prethodno odobrenih bankovnih kredita u obvezama prema trećim stranama.
- Negativne informacije iz medija, reputacija
- Prethodno i sadašnje poslovanje

**6. Jesu li krediti fizičkim osobama manje rizični nego krediti pravnim osobama?
Ukoliko da, je li Imex banka sklonija kreditiranju fizičkih osoba?**

Jesu, iz razloga što se tu radi o manjim iznosima, jer je disperzija rizika puno veća. Imex banka je do 2016. bila sklonija kreditiranju tvrtki, međutim kada je došao predsjednik uprave koji je radio u stanovništvu, pokrenuto je kreditiranje stanovništva.

7. Postoji li razlika u procjenama kreditnih zahtjeva s obzirom na podnositelja zahtjeva kredita?

Postoji razlika u odnosu na nekog početnika. Razlike se vide u reputaciji i godinama poslovanja. Nije isto ako neka tvrtka radi 20-ak godina i 5 godina. Kreditni zahtjevi se ne zaprimaju ukoliko tvrtka nema dva godišnja izvještaja najmanje. S tim se smatra da nakon dvije godine poslodavac zna kako obavljati svoj posao.

8. Kako se Imex banka razlikuje od konkurencije glede pogodnosti kreditiranja?

Imex banka se najviše razlikuje od konkurencije po brzini realizacije. Trude se što prije obraditi zahtjev kako klijent ne bi morao dugo čekati. Čim klijent dobije pozitivno mišljenje, kroz par dana se isplaćuje kredit.

9. Je li ova situacija s pandemijom promijenila pravila, procedure i uvjete u pogledu kreditiranja u Imex banci?

Došlo je do promjena na način da su izdvojeni pogođeni pandemijom, praćeni na mjesečnoj razini. Banka je sukladno dozvoljenim postupcima temeljem okružnica HNB-a postupala u pristupu olakšanja povrata duga klijenata, te je omogućavala moratorije na kredite klijenata. Moratoriji su inicijalno odobravani do 01.10.2020. dok je klijentima u kojih se iskazala potreba daljnjih postupanja dogovoren dodatni moratorij ili restrukturiranje obveza, također sve sukladno dopuštenim mjerama od strane regulatora. Svaki klijent je podnosio zasebni zahtjev za restrukturiranje obveza te je svaki zahtjev individualno obrađen, te odobren na Kreditnom odboru.

10. Koliko je Imex banka uspješna u odobravanju kredita? Je li novonastala situacija sa Covid19 utječe i na kreditne sposobnosti kao i odobravanje kredita?

Banka je od početka svog poslovanja uspješna godinu za godinom u odobravanju kredita. Pandemija COVID-19 svjetska je kriza za javnozdravstvene sustave i izvor neizvjesnosti koja je imala utjecaja na poslovanje svake banke pa tako i Imex banke, a puni će

učinak biti vidljiv tek po prestanku mjera uvedenih u svrhu sprečavanja posljedica za gospodarstvo i ekonomiju, prije svega odgode otplata kredita (moratorij). Pandemija COVID-19 imala je učinke na procjenu nadoknadivosti izloženosti i izračun rezervacija za kreditne gubitke kroz mogućnost prodaje i postizanje prodajnih cijena prije svega preuzete imovine, ali i kroz procjenu parametara korištenih u izračunu vrijednosti imovine sukladno MSFI 9 – Financijski instrumenti, prije svega kod vjerojatnosti ulaska u status neispunjenja obveza (PD), gubitka zbog nastanka statusa neispunjenja obveza (LGD) i izloženost u statusu neispunjavanja obveze (EAD).

6. ZAKLJUČAK

Upravljanje bankama sada je mnogo složenije nego ranije, a razlog je velika nesigurnost i činjenice kako klijenti postaju obrazovaniji i upućeniji. Svaka banka ima svoje postupke i procedure za određivanje zajmova i kreditnih rejtinga. Zajednička značajka svih ovih postupaka i postupaka je potreba da se što je moguće bliže utvrde sposobnosti pojedinačnih klijenata kako bi banka izbjegla mogućnost gubitka investicijskih sredstava.

Glavni teorijski cilj ovog rada je analizirati odnos između kreditnih rizika i kreditne procjene te samog odobrenja kredita. S obzirom na to da izdani krediti čine više od polovice imovine banaka, kreditni rizik je ujedno i najveći rizik s kojim se banke suočavaju u svom poslovanju. Stoga je u interesu banke da u potpunosti procijeni sve kreditne zahtjeve zaprimljene od klijenata kako bi se što je više moguće osiguralo da će se dani zajmovi doista vratiti, kako ne bi nastali gubici.

Procjena kreditne sposobnosti klijenta banke uključuje prikupljanje informacija, analizu kredita i odlučivanje hoće li se odobriti potreban kredit. Nakon što klijent podnese sve potrebne dokumente, odjel za kreditni rizik preuzima ključnu ulogu u procjeni kredita. Odjel bi trebao koristiti sve korisne informacije za utvrđivanje kategorije rizika dužnika, a zatim je klasificirati kao klijente niskog ili visokog rizika.

U pisanju rada korištena je interna dokumentacija Imex banke i suradnja zaposlenika u pružanju dodatnih informacija putem intervjua. Sve faze koje se prolaze s kreditom do trenutka njegove realizacije – pred zahtijevanje, zahtijevanje, predlaganje, odobrenje, ugovaranje, potpisivanje. Svaka pogrešna odluka o dodjeli kredita, svako neodgovarajuće financijsko knjiženje kao i izvještavanje znatno povećava mogućnost različitih pogrešaka koje manje ili više mogu utjecati na stabilnost banke ali i cijelog bankarskog tržišta.

Imex banka d.d. je 2020. godinu promatrala kao tešku i izazovnu s više aspekata. Međutim, konačni rezultat poslovanja u 2020. godini je pozitivan i definira stabilnu i uspješnu godinu. Makroekonomska situacija u Republici Hrvatskoj dodatno je otežala poslovanje, kao i COVID-19 pandemija. Banka se pokazala otpornom na vanjske efekte te brzim donošenjem adekvatnih odluka nije došlo do zastoja u poslovanju. Nastavila je digitalizaciju svoga poslovanja kao i unapređenje procesa odobravanja plasmana.

Posebna pažnja je posvećena adekvatnom upravljanju svim rizicima tako da kultura upravljanja rizicima bude podignuta na viši nivo, a da procesi upravljanja rizicima imaju

kvantitativne i kvalitativne pokazatelje koje je jednostavno pratiti, a samim time i njima upravljati. Sustav unutarnjih kontrola funkcionira na visokoj razini, informacijska sigurnost se kontinuirano unapređuje te se može očekivati i daljnji napredak u sferi digitalnog bankarstva.

Iako je smanjena ukupna imovina, banka je optimalnim upravljanjem ponderirane rizične aktive dovela stopu kapitala na razinu iznad regulatornih stopa. Dobit od 2,7 mil.kn i neto kamatni prihod od 32,0 mil.kn rezultat su adekvatnog upravljanja troškovima poslovanja banke koji su smanjeni za čak 14,29%. Sve navedeno je rezultiralo stopom regulatornog kapitala od 17,31% te osnovnog kapitala od 16,12%.

Postavljeni izazovi u 2020. godini su uspješno savladani te na taj način ciljevi su postavljeni na još višu razinu za sljedeću godinu. Ciljevi Uprave su stabilno poslovanje banke, razvoj poslovanja u svim sferama poslovanja te pomoć domaćim poduzetnicima u realizaciji njihovih planova.

LITERATURA

KNJIGE:

1. Bohaček, Z., Šarlija, N., Benšić, M. (2003): Upotreba kredit scoring modela za ocjenjivanje kreditne sposobnosti malih poduzetnika, *Ekonomski pregled*, 54 (7-8), str. 565-580, dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/25481>
2. Božina, L. (2008.) *Novac i bankarstvo*, Fakultet ekonomije i turizma "Dr. Mijo Mirković", Pula
3. Crouhy, M., Galai, D., & Mark, R. (2001). *Risk Management*, McGraw Hill, New York
4. Ćurak, M. (2012): Uvod u upravljanje rizicima, nastavni materijali za kolegij Upravljanje rizicima, Sveučilište u Splitu – Ekonomski fakultet, Split
4. Ćurak, M. (2012): Uvod u upravljanje rizicima, nastavni materijali za kolegij Upravljanje rizicima, Sveučilište u Splitu – Ekonomski fakultet, Split
5. Ercegovac, R. (2016): *Teorija i praksa bankovnog menadžmenta*, Sveučilište u Splitu – Ekonomski fakultet, Split
6. Gregurek, M.; Vidaković, N. (2011): *Bankarsko poslovanje*, Effectus, Zagreb
7. Greuning, H., Brajović Bratanović, S. (2006.) *Analiza i upravljanje bankovnim rizicima: 2. izdanje*, MATE, Zagreb
8. Hanić, A., Dželihodžić, A., Žunić, E. (2013): Scoring Models of Bank Credit Policy Management, *Economic Analysis*, Vol. 46, No. 1-2, dostupno na: [\(PDF\) Scoring Models of Bank Credit Policy Management \(researchgate.net\)](#)
9. Jakovčević, D. (2000): *Upravljanje kreditnim rizikom u suvremenom bankarstvu*, TEB, Zagreb
10. Kukuljan, V. (2010): *Uporaba Credit scoring metodologije u domaćim bankama*, *Računovodstvo, revizija i financije*, br 11.
11. Leko V., Božina L., *Novac bankarstvo i financijska tržišta*, Adverta Zagreb, 2005.
12. Marković I. (1988.): *Financiranje – Teorija i praksa bankovnog poslovanja*, Centar za informacije i publicitet, Zagreb

13. Marković, I. (2000.) *Financiranje: teorija i praksa financiranja trgovačkih društava*, RRiF plus, Zagreb
14. Mishkin S.F., *Ekonomija novca, bankarstva i financijskih tržišta*, Mate d.o.o., Zagreb, 2010.
15. Mishkin, Eakins, (2005.) *Financijska tržišta i institucije: 4. izdanje*, MATE d.o.o., Zagreb
16. Nikolić, N., Pečarić, M. (2006.) *Osnove monetarne ekonomije*, Naklada Protuđer, Split
17. Ribić, D. (2011): *Procjena kreditnog rizika*, *Praktični menadžment*, Vol. II, br. 2, dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/107062>
18. Rose, P. (2005.) *Menadžment komercijalnih banaka: 4. izdanje*, MATE, Zagreb
19. Sajter, D. (2017.): *Osnove upravljanja rizicima u financijskim institucijama*, Ekonomski fakultet, Osijek
20. Šarlija, N. (2002) *Modeli kreditnog rizika u ocjenjivanju kreditne sposobnosti malih poduzetnika*. Doktorska disertacija. Zagreb: Ekonomski fakultet
21. Šarlija, N. :*Kreditna analiza- predavanje*, EFOS
22. Šverko, I. (2007.): *Upravljanje nekreditnim rizicima u hrvatskim financijskim institucijama*, HIBO, Zagreb
23. Van Greuning, H., Brajović Bratanović, S. (2006.): *Analiza i upravljanje bankovnim rizicima*, MATE, Zagreb.
24. Vidučić, Lj. (2008): *Financijski menadžment*, RRIF – plus, Zagreb
25. Vidučić, Lj. (2011): *Financijski menadžment*, VII. izdanje, RRiF Plus, Zagreb
26. Vidučić Lj., (2012.): *Financijski menadžment*, RRiF – plus, Zagreb
27. Vukičević M. (2006.): *Financije poduzeća*, *Golden marketing-Tehnička knjiga*, Zagreb
28. Zelenika, R. (2000): *Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog djela*, Sveučilište u Rijeci – Ekonomski fakultet, Rijeka

29. Žager, L., Žager, K., Mamić Sačer, S., Sever Mališ, S., Ježovita, A. (2017.): Analiza financijskih izvještaja, načela – postupci – slučajevi, treće izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, Zagreb

INTERNET:

1. [Ukupni krediti poslovnih banaka krajem srpnja 271,3 milijarde kuna \(lider.media\)](#)
2. [Putem Hitro.hr u 2019. otvoreno 13,3 posto manje trgovačkih društava i obrta nego 2018. - Poslovni dnevnik](#)
3. <https://bs.wikipedia.org/wiki/Metodologija>
4. [Upitnik osobnosti, nova besplatna usluga - Poslovni dnevnik](#)
5. <http://old.hnb.hr/supervizija/h-smjernice-za-upravljanje-valutno-induciranim-kreditnim-rizikom.pdf>
6. <http://www.netmba.com/finance/financial/ratios/>
7. <http://www.poslovnaucinkovitost.eu/kolumne/poslovanje/450-efekt-operativne-i-financijske-poluge>
8. [Fininfo opis bonitetnog modela.pdf](#)

POPIS TABLICA GRAFIKONA I SLIKA

Tablica 1. Podjela kredita

Tablica 2. Pokazatelji likvidnosti

Tablica 3. Pokazatelji zaduženosti

Tablica 4. Pokazatelji aktivnosti

Tablica 5. Pokazatelji ekonomičnosti

Tablica 6. Pokazatelji profitabilnosti

Tablica 7. Pokazatelji investiranja

Slika 1. Proces financiranja poduzeća

Slika 2. Temeljni rizici u poslovanju banke

Slika 3. Imex banka d.d.

Slika 4. Organizacijska shema Banke na dan 31.12.2020.

Slika 5. Struktura udjela pojedinih pozicija aktive na dan 31.12.2020.

SAŽETAK

Ključne riječi: **kreditni, kreditna sposobnost, odobravanje kredita, kreditni rizik.**

Kreditna aktivnost je jedan od bitnih elemenata bankarskog poslovanja koji je ključan za opstanak banke i uspješnost njezina poslovanja. Banka uzima na raspolaganje tuđa sredstva, što od nje traži dodatnu odgovornost u raspolaganju tim sredstvima. Pravilno raspolagati tuđim kapitalom znači i "znati odobriti kredit". To zahtjeva posjedovanje potrebnih znanja te profesionalnih ljudi koji će to znanje prenijeti u praksu. Na taj se način mogu ispuniti upravljački ciljevi uspješnosti u poslovanju i vlasnički ciljevi zarade.

U ovom radu objašnjeni su pojmovi financiranja, kredita, te opisana su obilježja i uloge svih oblika kreditiranja kao i uvjeti i kreditne sposobnosti koje koristi Imex banka. Iznesene su teorijske postavke o kreditnom riziku, kao i tradicionalni te suvremeni načini procjene kreditne sposobnosti. Nadalje, u empirijskom dijelu rada pomoću metode intervjua prikazan je cjelokupan proces kreditne aktivnosti Imex banke, od zaprimanja obrasca kreditnog zahtjeva i ostale dokumentacije do donošenja odluke o odobravanju ili odbijanju kreditnog zahtjeva.

SUMMARY

Keywords: **credit, credit standing, granting credits, credit risk**

Credit activity is one of the key elements in banking business, and also a main factor for bank survival and the success of its business. The Bank takes in disposition other's resources, which requires additional responsibility for the funds. Proper dispose of someone else's capital also means to "know how to approve a credit". This requires the possession of the necessary knowledge and professional people who will transfer that knowledge into practice. This way, it's possible to fulfill the management goals of business success and ownership earnings goals in its full capacity.

This thesis explains the terms of financing, loans, and describes the features and roles of all forms of lending as well as the conditions and creditworthiness used by Imex Bank. Theoretical assumptions about credit risk are presented, as well as traditional and modern ways of assessing creditworthiness. Furthermore, the empirical part of the paper uses interview methods to show the entire process of Imex banka's credit activities, from receiving the loan application form and other documentation to making decisions on approving or rejecting the loan application.

